

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 810.

ASIA: _____

_____ 1932.

_____ 1932.

_____ 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA:

Ministeriön Arjen raportti no 1.

Rouva.

7/1 1932.

Roomassa, tammikuun 7 päivänä 1932.

N:o 55.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1/160 lat. 19 32		
13/1.32	9	LEH
RYHMÄ	Luokka	ASIA
5	C10	

Herra Ministeri .

Saan täten kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1, jonka otsikkona on:

Aseistariisuntakonferenssin aattona.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Perttu Antti

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,

Suomen Ulkoasiainministeri.

Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 1.

Rooma ssa 7 p:nä tammi kuuta 19 32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 7/160 fac D. 1032		
13/1.32	10	LEL
RYHMÄ	Luokka	ASIA
5	010	

Asia: Aseistariisuntakonferenssin
aattona.

U Turkissa käydessäni oli minulla tilaisuus keskustella ulkoministeri Tewfik Rüshtün kanssa niistä aikeista ja suunnitelmista, joita Turkin hallituksella aseistariisuntakonferenssin suhteen on. Hän esitti kantansa seuraavalla selvällä ja yksinkertaisella tavalla.

Turkin kanta on yhä entinen: égalité, tasaveroisuus. Määrättäköön se aseistuksen määrä, joka on tarpeen suurvaltain puolustukselle, ja otettakoon se normiksi kaikille. Turkki tyytyy siihen. Vahvistettakoon tämä tarpeellinen aseistus seiso-vaan armeijaan nähden esim. 100,000 mieheksi. Ne maat, joilla on tuonkokoinen tai pienempi armeija, pysyvät aseistukseen nähden ennallaan, toisille määrätään aika, jonka kuluessa niiden on alennettava aseistuksensa tuohon maksimiin. Olkoon se aika pitempi tai lyhempi, on yhdentekevää, kunhan päämäärään lähdetään pyrkimään. Hän sanoi keskustelleensa Litvinoffin kanssa tästä suunnitelmasta, johon L: oli vastannut, ettei hän voi sanoa mitään varmaa, koska sovjetilla on oma ohjelmansa, mutta jos Turkki saa konferenssin puolelleen, ei sovjet kyllä-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen.
2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
3) Ei tiedoituksiin.
4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

kään tule tekemään vaikeuksia.

T.R. sanoi vielä, että Turkki tulee epäilemättä ja ehdottomasti vastustamaan "status quota", jolla hän tarkoitti sekä nykyistä aseistussuhdetta eri maiden välillä että aseistuksen alentamista prosenttimäärin nykyisestä niin että suhde säilyy ennallaan. Ei tarvitse pelätä sen kannan tulevan päätökseksi, sillä Turkin hallitus ei ainakaan siihen suostu, vakuutti hän.

Turkin valtuuskunnan täytynee itse konferenssissa pakostakin tätä kantaa muovailta käytännöllisiä seikkoja silmällä pitäen. "Status quota" koskevalla vakuutuksella saattaa kuitenkin olla käytännöllistä merkitystä. Sillä kannalla Turkki ei olekaan yksin, sillä muista puhumatta Italiankin hallituksen kanta on sama.

Italian hallitus on yleensä aseistariisumiskonferenssin suhteen joustavammalla ja, tekisi mieli sanoa, positii-visemmalla kannalla, sikäli kuin keskusteluissa m.m. ministeri Rosson kanssa olen saanut siitä selkoa.

Italian hallitus ensiksikin hartaasti toivoisi aseistustaakan vähentämistä ja on valmis tekemään kaikkensa tuloksien saavuttamiseksi. Tärkeänä vaikuttimena on tietysti pulakausi, jonka vaikutus Italiassakin puheena olevaan kysymykseen avoimesti tunnustetaan. Sitäpaitsi huomautetaan, että mielipide Italiassa on muutenkin "viime vuosina" kehittynyt yhä enemmän vakavaa rauhaa toivovaksi. Mutta silti Italian hallitus ei lähde konferenssiin naivin optimismin vallassa, se on vain valmis tekemään kaikkensa, josta yhtenä merkinä voinee pitää sitäkin, että Italian delegaatio on niin vahva, siihen kun kuuluu kokonaista neljä hallituksen jäsentä, nimittäin Grandin lisäksi, sota- ja ilmailuministerit, ja vielä sellaiset vahvat miehet kuin senaattori Scialoja ja myöskin Rosso.

Täällä tunnutaan oltavan sillä kannalla, että konferenssissa kuluu noin 20 päivää yleisk^{eski}usteluun, joka tuskin vie asiaa paljonkaan eteenpäin, ^{vaan} korkeintaan voi luoda jotakin pohjaa valiokuntatyöskentelylle. Syynä siihen, että konferenssin alkuviikoilla useat maat todennäköisesti tulevat "astumaan paikoillaan", pidetään Ranskan lähestyviä vaaleja, jotka Ranskan hallitukselle ja sen kautta koko konferenssille tulevat muodostamaan melkoisen jarrun; "epävarmuuden momentin".

Jos Ranska pysyy kovin jyrkästi usein korostamassaan kannassa turvallisuuden lisäämisestä ennen aseistuksen supistusta, ei täällä paljoa uskota tuloksista. Mutta ollaan taipuvaisia oletamaan, että Ranskan kanta on määritelty "tinkimisen varaa" ottaen. Italia itse on useaan kertaan osoittanut olevansa valmis mahdollisuuden mukaan ottamaan huomioon Ranskankin toivomukset, jos se käy mahdolliseksi; tällöin on keskusteluissamme viitattu vuoden 1924 pöytäkirjaankin.

Konferenssin alkupuolella keskusteltavaan kysymykseen "aseistariisunnan metodista", jonka sopimusluonnos pääasiassa määrittelee, Italia ei näytä valmistavan uusia vaatimuksia niiden reservatioiden lisäksi, jotka se on tietoon saattanut. Saksan esiintymistä konferenssin alussa täällä pidetään seikkana, josta paljon riippuu. Jos Saksa heti alussa jyrkästi esittää käytännöllisenä vaatimuksena pyrkimyksensä tasa-arvoisuuden aseistuksessa, toimien yhdessä toisten maiden kanssa, joiden aseistusmahdollisuuksia rauhansopimukset ovat rajoittaneet, saattaa konferenssi pian mennä karille. Toiset maat - tietysti luettava: Ranska - voivat käyttää sitä aiheena selittää, että Saksa tekee keskustelutkin mahdottomiksi. Täällä oletetaan kuitenkin, ettei Saksa tule esiintymään niin jyrkästi. Se kylä ottaa puheenaolevan kysymyksen esille mutta luultavasti vain, niinkuin minulle on sanottu, "aseistariisunnan metodia" koskevana kysymyksenä, eli niinkuin tahtoisin sanoa, periaat-

teellisena kysymyksenä. Italia on niin usein tiedoittanut maailmalle näitä Saksan toivomuksia kannattavansa, ettei siinä suhteessa ole epäselvyyttä.

Italia on yhä sillä kannalla, jonka se on Lontoossa ilmoittanut, että se on valmis supistamaan vedenalaisetta sillä ehdolla, että samalla supistetaan merivarustuksia suurten linjalaivain kohdalta. Italialaiset ovatkin saaneet sen käsituksen, että Englanti on tässä suhteessa taipuvainen lähentymään Italian kantaa ja ainakin rajoittamaan suurlaivain kantaavuutta. Italia edelleen on sillä kannalla, että maa-aseistustakin voidaan riittävin kontrollimahdollisuuksin rajoittaa, esim. mitä suurtykkien määrään tulee.

Antaessaan Kansain Liitolle tiedot nykyisestä armeijastaan Italia ei ole ottanut lukuun reservejä, niinkuin tiedonannossakin mainitaan, mutta ei myöskään koko fascistimiliisiä, n.s. "mustapaitoja". Tiedonantoon on ^{näillä} otettu ainoastaan se osa, joka on vakinaisemmin toiminnassa raja- ja rautatievalvonnassa y.m.s. tehtävissä ja jotka siis on sopimusluonnoksen 3 artiklan mukaan otettava lukuun. Muu osa fascistimiliisiä on jätetty pois maan aseellisten voimain luvusta, koska sillä ei ole sellaista harjoitusta eikä sellaista aseistusta, joka pakoittaisi lukemaan ne näihin voimiin, ja koska siihen kuuluva miehistö on yksilöllisesti asevelvollisuuden alainen. Tämän mukaisesti siis voinee katsoa, että Italia on tehnyt saman poikkeuksen, minkä Suomi suojeluskuntiinsa nähden, ja että Italian kanta tässä detaljikysymyksessä on sama kuin meidän kantamme.

Sopimusluonnoksen 40 artiklassa mainittuun valvontakomissioon nähden Italian hallitus tuntuu taipuvan siihen, että komission jäsenten tulisi asiallisesti, ellei muodollisestikin, edustaa hallitusta. Tämä on ymmärrettävää, sillä tahdottaisiin saada varmuus siitä, ettei edustajaksi tule hallituksen vastustaja, esim. täältä joku antifascisti. Muutenkin tuntuvat hymähtelyän komissiolle, jonka jäseniä "ei saa vaihtumaan muuten

kuin tappamalla". En luule kuitenkaan, että tämä yksityiskoh-
ta vielä on täällä saanut osakseen vallan suurta huomiota.

Samoin on laita myös sopimusluonnoksen 52 artiklan nel-
jännen kohdan meillä pelätyn tulkinnan siten, että se estäi-
si Kansain Liittoa kaikin sen käytettävissä olevin keinoin
toimima^{sta} sopimuksen noudattamiseksi sellaisienkin allekirjoit-
tajain suhteen, jotka eivät ole K.L:n jäseniä. On tuntunut
kuitenkin siltä kuin täällä pidettäisiin selvänä, että täytyy
voida, Kansain Liitonkin taholta, kaikin mahdollisin keinoin
toimia sopimuksen noudattamisen hyväksi.

Venäjistä eivät täällä paljoakaan halua puhua. Ne henki-
löt, joita kysymyksessä olevan asian suhteen olen puhutellut,
ovat kuitenkin myöntäneet täydelleen käsittävänsä Suomen aseman
vaikeudet juuri Venäjän vuoksi. Ja kun olen maininnut nuorien
valtioiden tarpeesta ensin saattaa puolustuksensa olosuhteita ja
tarpeita vastaavalle tasolle, ei se ole herättänyt vastaväittei-
tä vaan on siihen suhtauduttu ymmärtäväisesti. -

Italia tuntuu valmistautuvan, kuten jo sanottu, ponnista-
maan voimiaan tulevassa konferenssissa. Luultavasti sillä on
tällöin kannustajana keskustelut, joita on käyty sekä englan-
tilaisten että amerikkalaisten valtiomiesten kanssa. Tuntuu sil-
tä, että Italia on valmis näyttämään tärkeätä osaa rauhanasiain
edistäjänä ja ristiriitojen välittäjänä ja sovittajana, eikähän ole
syytä muuhun kuin toivomaan sille menestystä tässä tehtävässä.

Roomassa, tammikuun 7 päivänä 1932. //

J. M. Antti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/10.

ASIA:

Ministeri Arto Raportti no 2.

Roma.

19/7 1982

Roomassa, tammikuun 19 päivänä 1932.

N:o 75.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
3 160 k.		32
27/1. 32		
5	@10	

Herra Ministeri,

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 2, jonka otsikona on:

Mussolinin huutavaääni.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Pentti Hiltunen

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

Salainen.

Suomen R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 2.

R o o m a s s a 19 p:nä tammi kuuta 1932.

KOKOAMINEN	
3/160/ae	32
27/1-32	
5	C/10

Asia: Mussolinin huutavaääni.

On äskettäin saatu uusi todistus siitä, ettei Italian pääministerin ja diktaattorin säännöllisesti uudistuva hyökkäys sotakorvauksia ja sotavelkoja vastaan voi jäädä huomiotta näinä sekasorron ja ohjelmattomuuden aikoina. Tarkoitin niiden tunnettujen kirjoitusten vastaanottoa, jotka milanolainen Popolo d'Italia julkaisi t.k. 12 ja 14 päivinä.

Popolo d'Italia on Mussolinin entinen lehti, jonka johtajaksi hän jätti veljensä Arnaldon lähtiessään itse panemaan toimeen fascistista vallankumousta. Arnaldo julisti osaksi suorastaan inspiroiduissa kirjoituksissa Mussolinin mielipiteitä, kunnes äskettäin kuoli. Kuolemantapauksen jälkeen hänen muistonsa ympärille luotiin suurmiehen sädekehä. Olen kerran tavannut Arnaldo Mussolinin, mutta keskusteluni hänen kanssaan oli niin lyhyt, etten sen kohtaamisen nojalla saanut selvää kuvaa hänestä. Välittömästi hän ei kuitenkaan tehnyt erityisemmin etevän tai imponoivan miehen vaikutusta, niin että jäin saamaani käsitykseen, että hänen maineensa lie johtunut etupäässä siitä, että hän oli veljensä veli ja puhetorvi. Hän on nyt vaijennut, mutta Mussolini pitää yhä huolta leh-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

destä. Alussa mainitsemani kirjoitukset ovat siinä määrässä Mussolinia, että niitä pidetään ja voidaan pitää hänen kirjoittaminaan, siksi auktoritatiivinen on niiden sävy, siksi kategorisia niiden väitteet, ja ennen kaikkea, siksi suurta huomiota Italian koko muu lehdistö omisti niille painattaen ne viipymättä kokonaisuudessaan parhaimmille paikoilleen. Mussolinin tuotteina ja sisällöltäänkin ne ansaitsevat sen huomion, minkä maailman lehdistökin niille omisti. Terveen ja terveellisen tapansa mukaan hän niissä puhuu suoraan ja peittelemättä. Vaikka niiden sisältö pääkohdin onkin heti tullut tunnetuksi lennättimen kautta, luulen kannattavan tehdä niistä lähemminkin selkoa.

Kirjoitukset ovat Lausannen konferenssin alkusignaali, niin kuin näkyy otsikoistakin: "Lausannen konferenssin edellä. On aika päättää "sodan murheellinen tili". Ratkaisu tehtävä." Ja suoraan päättää mennään asiaan: Kansat, jotka kulkevat vaivaloisesti ja keskellä ennen kuulumatonta kurjuutta yhtä kaikkein myrskyisimmistä talvista mitä historia tuntee - joka tuskin on verrattavissa juoksuhautasodan viimeiseen talveen - kysyvät nyt, kun Lausannen konferenssin aika on määrätty, mitä tulee tapahtumaan? Saammeko velka- ja korgauskysymyksen lopullisesti ratkaistuksi vai lykätäänkö se vielä kerran? Vieläkö ratkaistavat kysymykset murennetaan komissioihin ja "asiaintuntijain" murheellisiin ponnistuksiin? Rajoittuvatko Lausanneen kokoontuvat ministerit taas, huolimatta kansain, tuskallisesta odotuksesta, kysymyksen teknillisen puolen tutkimiseen vai käyvätkö ratkaisemaan sitä siten kuin se on ratkaistava: poliittisena kysymyksenä?

Ilmenee siis näissä kysymyksissä täysin mussolinilainen epäusko komiteatyöskentelyyn. Hän sanookin suoraan, että, ellei konferenssi kykene solmua aikaisemaan, olisi parempi, ellei sitä olisi ollenkaan pidetty, olisi parempi luopua

kalliista ja vaarallisestakin konferenssimaniasta, sääntää konferenssimoratorio, koska ne aina vain herättävät toiveita ja johtavat yhä katkerampiin ja syvempiin pettymyksiin. Lausannen konferenssin täytyy pyyhkiä velat ja saatavat, päättää "sodan murheellinen tili".

Seuraavat tosiseikat kirjoitus toteaa. On todettu, että Saksan taloudellinen asema on kestämaton. Voi olla, lisätään siinä melkein pä kyynillisen realistisesti, ettei Saksa alunperin ole omannutkaan mitään erityisempää "hyvää tahtoa" suorittaa sodan korvaukset, mutta se on niitä kuitenkin suorittanut huomattavassa määrässä ja on nyt tullut kykenemättömäksi maksamaan enempää.

Toinen tosiseikka on pula, joka ei enää säästä ketään, ei sitäkään, joka toivoi siitä pelastuvansa keräämällä kultaa, nimittäin Ranska. Ja kuitenkin on aivan välttämätöntä, että maailman taloudellinen tila alkaa parantua vuonna 1932. Ei pidä luullakaan, että ihmiset ilman aavistamattoman vaikutusrikkaita epäjärjestyksiä kestäisivät sen, että talvi 1932-33 tulee vielä julmempaksi kuin nyt käsissä oleva.

Sotavelat ovat syntyneet seuraavasti. Amerikan ja Englannin hallitukset etukäteen suorittivat teollisuudelle niiden hankintain - elintarpeiden, raaka-aineiden, aseiden - hinnan, jotka luovutettiin liittolaisille. Mutta sen summan on esim. Englanti jo ottanut takaisin sodan aikaisen liikavoiton veroituksen muodossa, joka siellä on ollut hyvin raskas. Raha on siis palannut takaisin, ja pakkosuoritusta on, mitä velallismaat vielä maksavat. Nykyhetkeen mentäessä on vielä toinen seikka tullut lisäksi tekemään korvaussuoritukset sietämättömäksi taakaksi. Hintain alenemisen vuoksi on tänään annettava kaksinverroin työtä, kaksinverroin tavaraa, tehtävä kaksinverroin palveluksia, jotta kullassa määrättyjen velkain muuttumaton erä tulisi suoritetuksi.

Koko sosialinen rakenne kärsii surkeasti tästä. Korvat, jotka ovat tottuneet käsittämään muutakin kuin myrskyn kohinaa, jotka eroittavat kumeat hiljaiset maanalaiset äänet, kuulevat että jotakin murtuu. Monet siteet höltyvät, monet peruskäsitykset, kuten hengen, kodin, toisen omaisuuden arvossapito, horjuvat. Jos vielä ottaa huomioon ilmiöt, samanlaiset kuin on havaittu toisten kulttuurien kukistuessa, on nähtävissä, ettei ainoastaan ole kysymys eräistä sivistyksemme puolista vaan että valkoisen rodun koko sivistys saattaa^a heikentyä, himmetä tarkoituksettomissa epäjärjestyksissä ja kurjuudessa.

Kirjoittaja huomauttaa, että hänen tapansa käsittää kysymys jättää kokonaan syrjään sen, miä korvausten pyyhkimisestä voisi olla seurauksena, pelättynä tai toivottuna, Saksan sisäpolitiikalle. Ainoastaan demokraatit voivat arvostella asiaa siltä kannalta, missä määrässä korvausten poispyyhkiminen voi etäännyttää tai poistaa näköpiiristä Hitlerin haahmon. Kirjoittajan mielestä muut arvot ovat pelissä.

Toinen kirjoitus oli "puhe Amerikalle". Korvausten ketjussa on monta rengasta, alkaa se: Saksa on velkaa kaikille, Italia ja Ranska Englannille, Italia, Ranska, Englanti Yhdysvalloille. On vain yksi valtio, joka ei ole velkaa kellekään vaan on kaikkien velkoja: Yhdysvallat. Tämä seikka ei kirjoittajan mielestä asiaa mutkista vaan selvittää. Alkoi jo olla yleisesti tiedossa, että Saksan sotakorvaukset on ennemmin tai myöhemmin pyyhittävä, ja oli kysymys vain menettelytavasta. Sannottiin: ennekuin Saksan sotakorvaukset pyyhitään, on Yhdysvaltain ja Englannin luovuttava saatavistaan, taikka: ensin luovunne korvauksista ja sitten nuo kaksi luopuvat saatavistaan.

Tämä tilanne on muuttunut, sillä edellistä vaihtoehtoa ei enää ole, kun Saksa on ilmoittanut olevansa kykenemätön maksamaan. Tilanteen avain on nyt Yhdysvaltain käsissä. Mitä tehdä? Pakoittaako Saksan maksamaan? Millä keinoin, minkälaisin tuloksin? Ruhrin valtauksen kaltaisten toimenpiteiden aika on

ohi. Ja jos yritettäisiinkin sentapaisia toimenpiteitä, joihin Italia kieltäytyisi ottamasta osaa, niin mitä tulisi Locarnosta, mitä tulisi Kansainliitosta ?

On vain yksi poispääsy, nimittäin että Europan valtiot keskenään lakkaavat olemasta toistensa suhteen velkojain ja velallisten asemassa. Tämän jälkeen ne voivat yksimielisesti esiintyä Yhdysvaltojen suhteen velallisina. Ne voivat puhtain omantunnon vaatia Amerikalta velkainsa poistamista. Luuletteko, kysyy kirjoittaja, että Yhdysvalloilla olisi rohkeutta vielä vaatia velkoja maksettavaksi, senjälkeen kun Europan valtiot ovat luopuneet saatavistaan Saksalta. Hän itse uskoo, ettei Yhdysvallat rohkenisi asettua vastustamaan täten syntynyttä yksimielistä Europpaa. Eikä ainoastaan moraalisten syiden vuoksi, vaikka nilläkin on merkitystä amerikalaisille, joiden luonteessa on idealismia ja epäitsekkyyttä. Yhdysvallat kieltäytyisivät esiintymästä inhimillisyyden historiassa Shylokina, joka vaatii palan lihaa velallisensa ruumiista. Mutta on myöskin käytännöllisiä seikkoja, jotka pakottaisivat amerikalaisetkin omalta osaltaan päättämään veritilin. Hän muistuttaa, minkä innostuksen Hooverin yhden vuoden moratorio synnytti, ennenkuin Ranskan hallituksen ovelat finanssineuvojat, juristitaiturit, turmelivat mielialan. Kuinka voisi Amerika näinollen asettua vastustamaan, kun on kerta kaikkiaan poistettava mailmasta tämä este, joka nyt pidättää kansoja paikoillaan ja ulottaa synkät vaikutuksensa melkein koko nykyvuosisataan. Luopuminen saatavista olisi lopultakin Yhdysvaltain omaksi hyödyksi.

Ja vielä kerran toistaa kirjoittaja, että ensi askel on otettava Europassa, Yhdysvallat eivät sitä tee vaan on Europan asetettava ne tosiasiain eteen, johon niiden lopulta on alistuttava, koska eivät voi tehdä muuta. Taloudellisiin vastatoimenpiteisiin ne eivät voi ryhtyä, sillä maailmantalous on yhtenäinen: repressaliot synnyttävät vastarepressaliota, luhistuva valuutta saattaa vaaraan muut rahat, maailma tarvit-

see kyllä Yhdysvaltoja, mutta Yhdysvallat tarvitsevat myös muuta maailmaa ehkä enemmän kuin koskaan ennen.

- - - Niinkuin näkyy, on oikeastaan liioittelua italialaisten lehtien tavalla selittää, että näissä kirjoituksissa on sotavelka- ja korvauskysymys käsitelty kokonaan uudella tavalla. Ajatukset eivät sellaisinaan ole uusia, mutta tuskinpa niitä on niin vaikuttavan jyrkästi ja mahtipontisen kaunopuheisesti ennen esitetty, eikä ainakaan niitä ole ennen esittänyt kukaan niin näkyvältä paikalta kuin näissä kirjoituksissa Italian diktaattori tekee. Ne on otettu vakavasti, sillä ne osoittavat sen vaaran elävää tuntemusta, joka nykyisessä pulassa sivi^{s/}tynyttä maailmaa uhkaa. Tietysti Mussolini puhuu pro domo, sillä pula kiristää erittäin vakavasti Italiaa ja fascismia, joka tämän maan menestyksestä on ottanut vastataksien, mutta kukapa voisi väittää, ettei hän samalla puhu myöskin muiden kotien puolesta.

Vielä nämä kirjoitukset näyttävät, miten päättäväisesti Italian hallitus on ryhtynyt tekemään kaiken mahdollisen saadakseen nykyhetken suuret kysymykset onnellisesti ratkaistuksi. Siitä olen jo huomauttanut aseistariisunnan suhteen ja nyt nähdään, että Italia käy samalla päättäväisellä vakavuudella myöskin velka- ja sotakorvauskysymyksiin käsiksi. Mussolini toistaa kyllä vain, mitä hän on jo ennen sanonut, mutta hän on saanut havaita, että maailma yhä suuremmassa määrässä taipuu kuuntelemaan hänen sanojaan, ja siksi hän yhä pitää rau-
taa kuumana, niinkuin Italian lehdistö on vertauksellisesti sanonut näistä kirjoituksista.

Toinen asia on, saako Mussolini sittenkään tyydytystä nähdä Lausannen konferenssin pyyhkivän pois sotavelat. Tuskinpa. Kysymys on sittekin tällä hetkellä mutkikkaampi, tai toisin sanoen: se ei näytä vielä kypsältä ratkaistavaksi Mussolinin käsittämällä tavalla poliittisena kysymyksenä. Eikä puutu Italiastakaan, ei fascistienkaan joukosta niitä, jotka pu-

distavat päätään sen mahdollisuuden edessä, että Saksa yhtäkiä ja ennen muita vapautuisi sodan seurauksista mitä suoritusrasitukseen tulee tuntien siten taloudellisen ja poliittisen voimansa ja itsetietoisuutensa yhtäkkiä suunnattomasti paisevan, lisääntyvän.

Italian lehdissä onkin viime aikoina näkynyt merkkejä siitä, että oikeastaan voitaisiin tyytyä vähempäänkin Lausanne konferenssin tuloksena.

Roomassa, tammikuun 19 päivänä 1932.

P. W. H. H.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön rap. no 3.
Ministeri Artti.

18/3 1982.

Roomassa, maaliskuun 18 päivänä 1932.

N:o 290.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No. 51/60 he. D. 132		
24/3.32	LE	LE
AMM	OSASTO	ASIA
5	e/o	

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 3, jonka otsikkona on:

Italian fascismi ja ulkomaiden fascismit.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

P. Pentti

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

Suomen R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 3.

Rooma ..... ssa 18 p:nä maaliskuuta 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
5/160 Re. 82		
24/3.32	9	LPL
AFRICA	ASIA	ADIA
5	C10	

Asia: Italian fascismi ja ulko-
maiden fascistit.

Suomessa äskettäin sattunut "Mäntsälän kapina" antaa ai-
hetta kosketella Italian sanomalehdistön suhtautumista siihen
ja yleensä Italian fascismin suhtautumista niihin ilmiöihin,
jotka muissa maissa käyvät paikallisen fascismin nimellä. Tä-
mä on tullut aktualiseksi sekä Mäntsälän tapausten että Sak-
san presidentinvaalin johdosta.

Mitä oman maamme tapauksiin tulee, on myönnettävä, että
Italian lehdistö mitä tarkimmin noudatti fascismin itselleen
omaksumaa periaatetta olla sekaantumatta vieraiden maiden sisäl-
lisiin asioihin. Lehdistö täällä pysyi ankarasti sillä kannal-
la, että se vain julkaisi saamiaan lennätintietoja liittämättä
niihin mitään omia arvosteluja. Vieläpä saattoi heti alussa
havaita, etteivät italialaiset uskoneet Lapuanliikkeen viimeisen
edesottamisen menestykseen, Tämä ilmeni siitä, että lehdet he-
ti alussa käsittivät saamansa lennätintiedot liioitelluiksi.
Rooman tärkein poliittinen lehti esim. heti ensi päivänä pyy-
si ja aivan muuttamattomana omana tietonaan julkaisi lähetys-
tön laatiman tyynnyttävän tiedoituksen. Erään toisen tärkeän
lehden poliittinen toimittaja kävi luonani ilmoittamassa, että

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. ....
2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
3) Ei tiedoituksiin. ....
4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

lehti on lähetystön käytettävissä, jos tarvitaan, ja ilmoitti selitykseksi havainneensa, että ulkomaiset toimistot, joista lehti oman kirjeenvaihtajan puutteessa on riippuvainen, ovat liiaksi väritettyjä.

Täkäläiset lehdet siis välttivät kaikkia omia arvosteluja ja lausuntoja. Niiden oma suhtautuminen Mäntsälän tapauksiin ilmeni enintään sähkösanomain otsikoimisessa. Ja otsikoissa lehdet yleensä nimittivät "liikettä" kapinaksi ja siihen ryhtyneitä kapinoitsijoiksi. Kuvaava on otsikko, jolla muuan maaseudun lehti varusti Berlinistä 8 päivänä saamansa sähkösanoman, jossa kerrottiin Mäntsälän joutumisesta hallituksen joukkojen haltuun ja johtajain vangitsemisesta. Otsikko kuului: "Fascismin parodia naurettavasti päättynyt Suomessa". Tämä Italian lehtien täysin korrekti menettely antaa aihetta olettaa, että Italian Helsingissä olevan lähetystön suhtautuminen Mäntsälän seikkailuun on ollut harkittua ja viisasta, tässä suhteessa poiketen siitä, mitä se tietääkseni oli silloin, kun Lapuanliike alkoi. Mutta Italian suhtautumisella Suomen viimeisiin tapauksiin on myöskin syvempi periaatteellinen syynsä, niinkuin myöhemmin esitän.

Saksan "fascismin" pyrkimyksiin Italia myöskin on viimeiseen saakka suhtautunut hyvin pidättyvästi. Hitreliläisillä ei ole ollut tilaisuutta tehdä mitään laskelmia Italian kannatuksesta, ainakaan, mikäli minulla on ollut tilaisuus asiaa seurata. Hitler itse ei ole voinut tehdä pyhiinvaellusmatkaa Roomaan, vaikka siitä yhteen aikaan puhuttiin. Italian hallitus nähtävästi ei sitä halunnut vaan tahtoi pitää kätensä vapaina yhteistyössään Saksan hallituksen kanssa. Eräs hitleriläisten lähetti, joka täällä pistäysi, palasi varmasti hyvin pettyneenä, sillä hänestä ei ensinkään välitetty, ja se esiintymistilaisuus, joka hänellä oli, ei suinkaan lisännyt hitreliläisten kunnioitusta täällä, mikä johtui lähetin omista persoonallisista ominaisuuksista. Tiedän huomattavain fascistien yksityisistä

lausunnoista, ettei Hitleriä täällä pidetä huomiota ansaitsevana henkilönä, varsinkaan ei poliittisesti. Niinpä on näissä lausunnoissa suoraan myönnetty, että Italiassa toivotaan Hindenburgin tulemistä valituksi senvuoksi, ettei Hitleriä voida käsittää täysin vakavasti eikä häntä pidetä sellaisena poliittisena kykynä, jota Saksa tarvitsisi.

Tämä ei estä sitä, että Italian lehdistö on kiinnittänyt suurta huomiota hitleriläisten presidentinvaalissa saamaan suureen äänimäärään, jopa siinä määrässä, että se on herättänyt ikävää huomiota Saksan hindenburgilaisissa lehdissä. Poliittiset laskelmat ja varsinkin kireä suhde Ranskaan on tietysti vaikuttanut tähän ja saanut aikaan, että Italian lehdistö on alleviivannut hitleriläisten menestystä siinä määrässä, että melkein näytti siltä kuin Hindenburgin saavuttama äänenenemmistö olisi ollut pettymys. Fascismin luonteen mukaista myöskin on, että Saksan presidentinvaalien yhteydessä tapahtunutta puolueiden ryhmittymistä on selitetty sosialidemokratian itsestään julistamaksi kuolemantuomioksi, sen kun on täytynyt luopua itsenäisestä esiintymisestä näin tärkeässä vaalissa ja muodostua sen miehen kannattajain ydinjoukoksi, jota se vielä edellisessä presidentinvaalissa vastusti ja jota sen periaatteellisesti täytyisi vastustaa.

Voidaan kysyä, merkitseekö Italian fascismin pidättyväinen suhtautuminen tässä mainittuihin kahteen ulkomaalaisten "fascistien" esiintymiseen siitä, ettei täällä toivottaisi fascististen aatteiden leviämistä ulkomailla? Sitä se ei merkitse. Vuosia on kulunut siitä, kun Mussolini julisti, ettei fascismi ole vientitavaraa, ja täytyy myöntää, että käsitys on siitä pitäen muuttunut, tai ainakin, että noita sanoja on tulkittava toisin kuin alussa tulkittiin. Viime vuosina on yhä enemmän ruvettu puhumaan fascistisesta internatsionalista ja laskemaan sen mahdollisuuksia sekä samassa yhteydessä etsimään fascismille sellaista aatteellista pohjaa, joka antaisi

sille yleismaailmallista merkitystä muiden johtavien yhteiskunnallisten ja poliittisten virtausten vastakkaisena oppina ja ohjelmana. Tähän tulokseen päästäkseen ovat fascistiset teoretikot koettaneet teroittaa älyään ja luoda järjestelmärakenteita, jotka väliin ovat aika nokkelia, väliin taasen mielivaltaisia.

Jyrkimmin esiintyy tässä suhteessa eräs nuorfascistinen suunta, joka julkaisee aikakauslehteä "Antieuropa". Nimi on hälyyttävä ja kuvaava, eikä sitä ole edes helppo ymmärtää ilman selityksiä. Siinä kuvastuu ensiksikin fascistien itsepaisutus, jota selittää seuraava lainaus: "Europa ? Eurasia ? - Ei, vaan Rooma". Siis yleiseuropalaisten ja poliittisten ohjelmien ja Eurasia-unelmien sijaan on asetettava Rooma, roomalainen aatesuunta, jonka voittoon vieminen samalla johtaa Rooman aatteelliseen hegemoniaan. Ja mikä on sitte tämä Rooman aate ? Se on tietysti taistelu liberalismiin, marxismiin ja sosialidemokratian aatteita vastaan. (Tulee tällöin itsestään kysyneeksi, onko lapualaisuuden uusi ohjelma "marxilaisuuden hävittäminen" ehkä löydetty Gravellin ja muiden fascistien oppivarastosta ?) Gravelli, joka muuten on äskettäin julaisnut kaksiosaisen teoksen "Antieuropan" julistamista periaatteista, selittää olevan kaksi erilaista "europeismia", europalaisuutta. Toinen niistä elättää itseään germanisista ja slaavilaisista lähteistä ja suuntautuu Länsi-Europaa vastaan. Siitä suunnasta hyötyy sovjet. Toinen taas pyrki palauttamaan läntisen sivistyksen ja Europan yhteyden. Tämä taasen on ranskalainen suunta, joka hyödyttäisi Ranskaa. Se vaatii Parisia Europan unionin keskukseksi.

Näiden kahden suunnan vastakohdaksi pyrkii fascismi, joka tahtoo luoda uusroomalaisen kulttuurin. Tämän uuden kulttuurin johtavat, fascistien muinaisroomalaisista ihanteista juonnetut periaatteet ovat: valtio yksilöiden ja yksityisetujen yläpuolella sekä uskonnollisuus. Valtion ensisijaisuus on fascismin alkuperäisiä periaatteita, ja uskonnollisuus on myöhempi lisä, joka ei ole kovinkaan läheinen Mussolinin elämäkatsomuksen sosialistiselle tai anarkistiselle lähtökohdalle. Antieuropa ei ole sama

kuin antikristillisuus, koska fasismi on korkean hengellisyys-
den suojeleja ja koska se yhtäläistyttää kirkon ja Italian
kansan kohtalot, niin selittävät nuorfascistiset teoreetikot.
"Antieuropa" on siis Europan vastainen siksi, että Europpaa
hallitsevat nykyisin demokratiset ja kommunistiset aatteet; se
vastustaa Europan "plutokratiaita", koska nämä koettavat tukah-
duttaa fascismin; fascismi pyrki takaisin maan puoleen ja tah-
too pysyä siinä kiinni, vakuuttavat nämä teoreetikot lisäten
seuraavan hieman hämmästyttävän ajatuksen : samalla kun muut
Europan kansat kasautuvat mekaanisiin metropoleihin. Mustapai-
tain Antieuropa vastustaa Parisin, Moskovan ja Geneven Euro-
ppaa, sen nimi on Rooma, ja se tahtoo palauttaa Europan us-
konnollisen yhteyden (katolisuuden muodossako, sitä ei sanota).

Kun kerran päämäärä on näin yleistetty, kun kerran on
rakennettu fascismille ohjelma ja aatteellinen tarkoitus vas-
takohdaksi muun Europan todelliselle ja keksityille johtaville
aatteille, niin on luonnollista, ettei tältä ohjelmalta enää
tahdota kieltää "vientitavaran" arvoa. Nyt tulee päinvastoin
tärkeäksi propagointi, uskonlevittäminen. Mikäpä oppisuunta se
olisi, joka ei tahtoisi kerätä proselyyttejä? Gravellin teok-
sen toisen osan nimi onkin "Verso l'internazionale Fascista"
(Fascistista internatsionalia kohti). Voisi siis näyttää epä-
johdonmukaiselta, että fascismi koettaa pidättää kätensä vapai-
na niistä fascistisen hengen kirjavista tuikahduksista, joita
on eri tahoilla Europpaa havaittavissa. Mutta tämä ei ole epä-
johdonmukaisuutta vaan viisautta ja varovaisuutta. Niin kauan
kuin nuo fascistiset ilmiöt muualla ovat vielä lastenkengissä,
pysyvät haihattelun asteella ja realista voimaa vaille olevina
yrityksinä, merkitään ne kyllä Italiassa muistiin, mutta pysy-
tään niistä erillään. Esim. Suomessa havaittavina olleet fascis-
tisen hengen ilmaukset jäivät täällä vaille erikoista huomiota
kunnes Lapuanliike alkoi järjestää ja antaa aihetta käsityk-
seen, että sen takana oli voimaa. Muillutukset ja varsinkin

talonpoikaismarssi nähtävästi täällä käsitettiin toiveita ja uskoa antaviksi voimannäytteiksi. Niinpä Lapuanliike esitettiinkin yhtenä selvänä esimerkkinä siitä, että fascismilla on mahdollisuuksia viritä muissa maissa. Kunnes nyt Mäntsälän seikkailuun ryhtyminen heti käsitettiin teoksi, jolla ei ollut mahdollisuuksia menestyä. Tällä välin oli ilmeisesti päästy selville liikkeen näkyvien johtajain laadusta, ja salaisiin johtajiin ei luoteta, sillä fascismin täytyy luonteensa mukaisesti vaatia että ne, jotka tahtovat johtaa, todella panevat täyden panoksen peliin. Niinpä nyt Mäntsälän seikkailu onkin "Fascismin parodia". Ja siksi ei koko seikkailu Italiassa saanut osakseen yhtään ainoata myötätunnon julkista ilmaisuja.

Saksan presidentinvaalin tulos oli toisenlainen, sillä se osoitti, että hitreliläisillä on takanaan kasvava kansajoukkojen suosio. Ja Ranskallehan tämä seikka ei suinkaan ole mieleen. Vaikkei Hitlerin persoona herätäkään luottamusta, saavuttaa suunta kuitenkin täällä myötätuntoa, ja siksi sen vahvistuminen on herättänyt iloa, jota ei ole peitetty.

Roomassa, maaliskuun 18 päivänä 1932.

Antti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/10.

ASIA:

Ruomassa olevan lähetyksen rap. no 4.

Ministeri Aatti.

18/3 1932.

Roomassa, maaliskuun 18 päivänä 1932.

N:o 289.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
6/160 lae.	10 32
24/3.32	LVL
5	C10

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia Teille, Herra M i n i s t e r i , lähettää raporttini N:o 4, jonka otsikkona on:

Italia pyrkii yhä lähemmäs Neuvostoliittoa.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i , erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Pietari K. K.

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,

Suomen Ulkoasiainministeri.

H e l s i n k i .

Suomen R O O M A ..... SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 4.

Rooma ..... ssa 18 p:nä maalisk. kuuta 1932.

ULKASIA	6 160 fae.	37
	24/3-32	
	5	10

Asia: Italia pyrkii yhä lähemmäs
Neuvostoliittoa.

Huolimatta siitä, että fascismi teoretikkojensa selityksissä ^{on} ja jyrkässä vastakkaisuussuhteessa "Itä-euroopalaisuuteen" ja siis taistelee kommunistisia sekä sosialidemokraattisia periaatteita vastaan, pyrkii se kiihkeästi yhä läheisempään yhteistyöhön sovjetin kanssa. Selvää on, että tätä pyrkimystä yhä vaatii pakko koettaa parantaa maan taloudellista asemaa. Sitäpaitsi: kuta vähemmän Ranska näyttää halukkaalta asettumaan sovjettiin nähden ystävällisemmälle kannalle, sitä enemmän vilkastuvat yritykset Venäjän ja Italian lähentämiseksi.

Kauppatase Italian ja Venäjän välillä on solmituista taloudellisista lisäsopimuksista huolimatta pysynyt Italialle passiivisena. Italian koko kauppavaihto Neuvostoliiton kanssa viime vuodelta osoittaa tuonnin nousevan 561 miljonaan liiraa, mutta viennin vain 275 miljonaan. Näinollen on ymmärrettävää, että on ollut syytä käyttää hyväkseen hetkeä, jolloin Ranska jälleen näyttää jossakin määrin kylmenneen sovjetille, saadakseen aikaan uuden taloudellisen lisäsopimuksen. Siitä neuvotellaan parhaillaan, ja sovjet on lähettänyt Roo-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

.....

.....

.....

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

maan huomattavan delegation.

Neuvottelut ovat vasta äskettäin alkaneet, joten niistä ei vielä ole mitään tietoja saatu. Ambassadööri Kuraki tuntuu kuitenkin olevan erittäin iloinen ja ylpeä tästä delegatiosta. Kuvaavana fascismin huomaavaisuudelle Neuvostohallituksen suhteen tahtoisin mainita erään pienen yksityiskohdan, joka osoittaa, miten pitkälle mennään sovjetin mielialan virittämiseksi suopeaan suuntaan.

Italian lehdistö yleensä tietää täytyvänsä olla varovaisen suhteen, mitä Neuvostoliittoa koskevaa se julkaisee. Mutta eräitä kirjeenvaihtajain lähettämiä kuvauksia on kuitenkin silloin tällöin ollut luettavana, eikä niissä tietenkään, kaikesta varovaisuudesta huolimatta, ole voitu kokonaan peittää totuutta. Tämäkin on ollut Neuvostohallitukselle liikaa, ja niinpä sen tšekäläinen suurlähettiläs saikin joitakin viikkoja sitten tehtäväkseen protestoida niiden, varsinkin erään milanolaisen lehtimiehen kirjoitusten johdosta. Tämä protesti sai aikaan, että hallitus kielsi julkaisemasta Neuvostoliittoa koskevia omien kirjeenvaihtajain kirjeitä. Seuraus tulee olemaan, että nekin harvat italialaiset kirjeenvaihtajat, joita Moskovassa on - siellä tuskin tätä nykyä onkaan kuin yksi - saavat palata kotiin. Silti saanevat he julaista muistelmiaan ja havaintojaan kirjan muodossa.

Tämä pieni tapaus valaisee Italian lehdistön kurinalaista tilaa. Kun katsotaan valtion edun vaativan, että neuvostohallitus pysyy tyytyväisenä, saa sananvapaus "yksityisetuna" väistyä, vaikka sitä ei olisikaan väärinkäytetty tämän sanan lainmukaisessa merkityksessä.

Roomassa, maaliskuun 18 päivänä 1932.

S. M. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C/10.

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön rap. no 5.

Ministeri Artti.

9/6 1932.

Roomassa, kesäkuun 9 päivänä 1932.

N:o 559.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10/16/ae. N:o 12 82		
15/6-32	5	121
HERRA	CHIEFO	ACIA
5	C/10	

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 5, jonka otsikkona on:

Turkin valtiomiesten käynti Roomassa ja
Turkin - Italian ystävyys.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Pontenotti:

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri.
Helsinki.

R O O M A ..... SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 5.

Rooma ..... ssa 9 p:nä kesä kuuta 19 32.

ULKOASIAININ KIRJASTO		
No 10/161 ke. 19 32		
15/6-32	50	1111
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	C10	

Asia: Turkin valtiomiesten käynti
Roomassa ja Turkin - Italian ys-
tävyys.

Heti Moskovaan tekemänsä vierailun jälkeen Ismet pasha ja Tewfik Rushtu Bey lähtivät suuren, kansanedustajista, leh-
 timiehistä ja virkamiehistä muodostetun seurueen saattamana
 Roomaan. On ollut merkittävää, että tämä viimainittu käynti
 herätti ulkomailla enemmän huomiota ja mielenkiintoa kuin edel-
 linen. Siinä mielipide ei suinkaan mennyt harhaan vaan päin-
 vastoin. Yhtä paljon kuin Turkin ja sovjetin ystävyys eroaa
 Turkin ja Italian ystävydestä syntyynsä ja tähänastiseen vai-
 kutukseensa nähden, yhtä suuri ero on niiden välillä, mitä
 tulee niiden vastaiseen merkitykseen, mikäli sitä nykyhetkel-
 lä voi arvioida.

Turkin ja sovjetin ystävyys syntyi suureksi osaksi sen-
 timentaalisisista syistä, Turkin ja Italian on poliittisten las-
 kelmain tulos. Turkki ja sovjet tunsivat ahdistuksen ja hä-
 dän hetkenä olevansa yhtä eristettyjä muusta maailmasta. Turk-
 ki taistelleessaan elämästään luuli olevansa yhtä vihattu ja
 eristetty kuin sovjetvalta konsanaan. Tämän turkkilaiset yhä,
 vielä esittävät ystävyytensä perussyyksi, vaikka tietysti se

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- .....
 .....
 .....
 .....
 1) Tavallinen. ....
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin. ....
 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

aineellinen apu, minkä saivat sovjetilta taistelun kestäessä, oli heille arvokas, niin vaatimatonta kuin olikin. Sittemmin he ovat saaneet muutakin hyötyä, muttei erikoisemmin merkityksellistä. Rauhan kyllä venäjänpuoleisille rajoilleen, mutta tuskinpa sovjet olisi ollut halukas muutenkaan ärsyttämään sotaisaa ja häikäilemätöntä naapuriaan rajariidoilla aikana, jolloin se itse ennen kaikkea tarvitsi rauhaa. Kommunistisen kiihoituksen muodossa tapahtuvasta sisäisten olojen häiritsemisestä Turkki on jotakuinkin tyystin vapautunut, ja tämä etu on ollut arvokas, kun maassa sittenkin on tuon tuostakin kuohahtanut vaivoin peitetty taloudellisen ahdingon ja uskonnollisen kiihkomielen virittämä tyytymättömyys. Tullaksemme tuoreimpiin tapuksiin, niin mitä on Turkki saanut tulokseksi valtiomiestensä äskeisestä suurieleisestä Moskovanmatkasta? 8 miljonan dollarin "luottosopimuksen", s.o. tuohon määrään nousevan luoton ostaakseen sovjetin tuotteita, lähinnä nähtävästi koneita suunnitellun kutomoteollisuuden luomiseksi. Tämä luotto kuitenkin joillakin tahoilla Turkissa käsitetään vaaralliseksi, ainakin yksityiskaupalle vaaralliseksi. Turkkilainen lehdistö viittailee vielä siihenkin, että sovjetin ystävyys voi aukaista heille markkinoita Venäjällä, mutta sellaiset haaveet saavat kyllä odottaa toteutumistaan. Tähänastiset kokemukset kaupan alalla ovat olleet Turkille murheelliset kaikissa suhteissa. Ystävyys sovjettiin on kuitenkin Turkin valtiotaidon kannalta nyttemmin aivan välttämätön. Se on tullut arvokkaaksi osaksi siinä pyrkimyksessä luomaan rauhankehän nuoren kansallisvaltion ympärille, jonka Ismet pasha on viisaasti ottanut politiikkansa päämääräksi. Ja kun asiaa silmätään laajemmalti ottamalla Italiakin lukuun, jolloin ohjelma tulee käsittämään rauhan vakiinnuttamisen läheiseen itään ja Välimeren itärannoille, kuuluu siihen yhtenä välttämättömänä osatekijänä ystävyys sovjettiin. (Kun

oli puhe turkkilaisten käynnistä Moskovassa, tulkoon tässä mainituksi, että täällä kulkenut huhu, jonka kuulin puolalaiselta diplomaattiselta taholta, jonka väitettiin kiinnostavan myöskin japanilaisia ja jonka vielä sain kuulla muka varmana suoraan Moskovasta tulevalta saksalaiselta, kertoi sovjetin tarjoutuneen suoranaisesti ottamaan osaa Turkin salmien puolustukseen, jopa vaatineen oikeutta siihen. Viittasin tähän ohimennen tavatessani Ismet pashan ja Rushtu Beyn. He vakuuttivat, että koko huhukin on heille tuntematon. Tietysti he joka tapauksessa olisivat sen kieltäneet. Luonnollisesti on Moskovon keskusteluissa voitu kosketella salmien auki pitämistä sodan varalta tärkeänä kysymyksenä ei vain sovjetille vaan Turkille eikä vähemmän Italiialle. Mutta pidän uskottavimpana, ettei Turkki missään tapauksessa ennakolta sitoudu laskemaan vieraita voimia salmiensa rannoille ja käytännössäkin voisi sallia sen vasta äärimmäisessä hädässä. Turkin tulevaisuudenlaskelmia arvailtaessa ei ole nykyisin unohdettava päivästä päivään paranevaa suhdetta Englannin ja Turkin välillä, seikka, jonka turkkilaiset itse lukevat Ankarassa olevan Englannin nykyisen suurlähettilään Sir George Grew'n ansioksi niinkuin minulle Ankarassa itse Rushtu Bey vakuutti ja niinkuin saatoin mainitulle suurlähettiläälle kertoa hänen ilmeiseksi tyytyväisyydekseen, vaikkakin hän puolestaan vaatimattomasti selitti tapahtuneen kehityksen sillä, että turkkilaisten viimeaikainen politiikka on ollut niin viisasta, että siihen on ollut helppo ymmärtämyksin suhtautua.)

Mitä tulee Turkin ja Italian suhteisiin, joille äskeinen vierailu merkitsee huippukohtaa, ehkäpä myöskin käännekoh-
taa, josta avautuu uusia tai ainakin entistä selvemmin käsitettyjä päämääriä, niin on niiden syntyhistoria ja kehitys kiintoisa maailmanpolitiikan luku. Niiden edellytykset luotiin jo ennen kuin fascismi tuli Italian isännäksi, ja toisaalta, fascismi itse ei alussa suinkaan tajunnut tämän politiikan tärkeyttä.

Niiden joukkojen mukana, jotka aselevon jälkeen lähetettiin Turkkiin ja asettuivat Konstantinopoliin, oli myöskin italialaisia joukkoja, ja Italia oli edustettuna niiden korkeitten komissarien joukossa, joita suurvallat pitivät tässä kaupungissa ja jotka pyrkivät hallitsemaan Turkkiä vaikka todellisuudessa hallitsivat vain Konstantinopolia. Vapausotansa alkaessaan turkkilaiset siis joutuivat taistelemaan myöskin Italiaa vastaan, vaikkei näiden kahden kesken verta vuodatettukaan. Itsensä italialaisen komissarin, kreivi Sforzan esityksen mukaan italialaiset heti käsittivät onnettomaksi liittolaisten turkkilaispolitiikan, koettivat sitä lieventää sekä rakentaa rauhaa Turkin ja länsimaiden välille. Tästä kaukonäköisestä politiikasta tulee nyt hyötyä fascismillekin, sillä turkkilaiset eivät ole tätä Italian kantaa unohtaneet. Fascismin ja uuden Turkin kosketus taas alkoi 1922, jolloin nyt Roomassa toisensa pääministereinä kohdanneet Mussolini ja Ismet pasha tutustuivat Lausannessa, ja jolloin Mussolini ei vielä antanut arvoa Turkille. Vielä vuonna 1926, jolloin ensi kertaa kävin Turkissa, ei voinut puhua ystävyydestä Italian ja Turkin välillä, sillä Italiahan ei ollut luopunut ajatuksesta saada "etupiirin" Vähästä Aasiasta. Muistan vielä, miten jännittynyt Rushtu Bey oli Mosulin kysymyksestä ja miten tyytyväinen, kun sen selviäminen oli tullut tosiseikaksi. Uhka Italian taholta oli sillä kertaa Englannilla "takataskussa". Kun Mosulin kysymys oli selvinnyt, ymmärsi Italiaakin heti unelmansa Anatolian etupiiristä turhaksi. Mutta samalla Italia myöskin ymmärsi, että sen oli muutettava Turkin politiikkaansa.

Näihin seikkoihin on äskeisen Roomankohtauksen johdostakin viitattu niin Turkissa kuin Italiassa, Turkissa tietysti selvemmin. Eräs turkkilainen lehti huomauttaa, että aikana, jolloin Turkin ja Kreikan suhteet olivat jännittyneet, Turkin ja Italian suhde oli Orientin pimeä kohta. Turkki levottomana näki,

miten Italia muodosti vahvan laivastoaseman valtaamilleen kreikkalaisille Kahdelletoista saarelle, jotka vain kapea salmi erotti Anatoliasta. Italialaiset politikot ja kirjailijat kertoivat turkkilaisille, että Dodekanesos oli Italialle vain hyppylauta suurempiin valtauksiin ja että Vähä Aasia laajoine alueineen ja harvoine asutuksineen erinomaisesti vastasi Italian demografisia tarpeita. Italialaiset lehdet taas lausuvat varovaisemmin, että on ollut vuosia, jolloin turkkilaiset, varsinkin "kolmansien" valtojen toiminnan vuoksi", epäluuloisesti katselivat Italiaa, on ollut vuosia, jolloin "fascismi ulkomailta esitettiin uhkaavaksi ja sotaa haluavaksi hyökkäjäksi". Selvää on että turkkilaisten esitys asiasta paremmin vastaa silloisia tosioloja kuin italialaisten lehtien kaunisteleva ja muiden niskoille syytä paneva kuvaus.

Mutta Mussolini oppi ulkopolitiikan nopeasti ja taipui älykkäästi uusien olosuhteiden mukaan. Fascismi alkoi kaikin keinoin pyrkiä Turkin ystävyteen ja on vuosien kuluessa rakentanut tälle uudelle orienteerukselle politiikan, joka näyttää tähtäävän kauas. Ja se näyttää myöskin hyvin menestyvän, vaikka arvostellessaan kaikkea sitä kaunopuheisuutta, johon Italian ja Turkin ystävyys on varsinkin viime viikkoina antanut aihetta, ottaisikin huomioon sen tärkeän seikan, että turkkilaiset kaikesta huolimatta muistavat maansa katkerat kokemukset suurvaltain ystävydestä ja ovat jatkuvasti varuillaan. Tämän varovaisuuden olen itse siinä määrin todennut turkkilaisten poliittisen ajattelun pohjalla, etten ollenkaan usko heidän sitä ystävydessään Italiaakaan kohtaan unohtavan.

Tarvitsee vain heittää silmäyksen Turkin kauppatilastoon ja sen satamin liikennetilastoon käsittääkseen, mitkä tärkeät käytännölliset seikat nykyisin tukevat Turkin ja Italian ystävyyttä. Seitsemän vuoden aikana Italia on myynyt Turkkiin tavaraa 203,8 miljonan Turkin punnan arvosta ja ostanut siel-

tä 267,1 milj. punnan arvosta, joten tase oli 63,3 milj. puntaa Turkin eduksi. Vuonna 1929 tämä Turkille edullinen tase oli pienin nim. 1,8 milj. puntaa, mutta on siitä pitäen nousut 11,6 sekä 12,3 milj. puntaan. Noina 7 vuotena ostot Italiasta olivat vain 14 % Turkin koko tuonnista, mutta myynnit sinne 24 % koko viennistä. Viime vuonna purettiin Turkin satamiin 3,500,000 tonnia italialaisia tavaroita. Italian kauppaliippu on ensimmäisellä sijalla turkkilaisilla merillä ja salmissakin. Kauppavaihto nousi puoleen miljardiin liiraan. 150 miljoonaa liiraa on sijoitettu italialaisiin yrityksiin Turkissa tai niihin osallistuneisiin yhtiöihin. Noin 20,000 italialaista asuu Turkin valtakunnassa ylläpitäen kukoistavia laitoksia, kouluja, sairaaloita, turvakoteja jne. Tämä osoittaa, että Turkilla on suurta hyötyä Italiasta varsinkin näinä taloudellisen pulan aikoina, jolloin Turkin on erinomaisen vaikea saada finanssejaan tasapainoon ja sen mahdollisuudet ovat rajoitetut, mutta myöskin sitä, että Italialla on Turkissa luja pohja, joille rakentaa suurempiakin suunnitelmia.

Raaka-aineista köyhänä maana Italian on pakko ennen kaikkea etsiä mahdollisimman halpoja ja turvattuja saantipaikkoja niille, ja tämä tarve on kääntänyt fascististen valtiomiesten katseet yhä kiinteämmin läheiseen Itään. Tskeisen vierailun johdosta Italian lehdet ovat voimakkaasti alleviivanneet tätä näkökohtaa. Mustanmeren ympäristöt ovat näille lehdille se Kaanan maa, josta runsaat raaka-aineet on lyhyimmän matkan päästä saatavissa, sikäli kun ei niitä löydy vielä lähempää Väähästä Aasiasta. Eikä tietysti laskelmista jätetä pois sitäkään tulevaisuudenunelmaa, että Mustanmeren ympäristön avarat maat vielä tulevat Italialle tärkeäksi teollisuustuotteiden ostajaksi. Nämä näkökohdat ovat luonnollisesti sellaisia, että ne herättävät suurta kiinnostusta Turkissakin. Mutta kun italialaiset nyt laskevat läheisen idän politiikkansa mahdollisuuksia, eivät he pysähdy tähän. "Koko suuri islamilainen maailma, joka ulottuu

Persiasta Yemeniin, koko arabialainen maa, joka jaettuna useiden valtioiden kesken on todella edistymässä, muodostaa mitä laajimman alueen, jossa Italian ja Turkin kaupalliset edut voivat ja jossa niiden täytyy kehittää sitkeä ja edullinen yhteistoiminta näiden maiden omaksi eduksi. Tämä aate innostaa sitä sopimuspolitiikkaa, jota Italia on jo vuosia harjoittanut ja harjoittaa! "Ei ole unohdettava, että ne läheisen Idän valtioista, jotka vielä ovat mandaattimaita, ovat määrätty otettaviksi tulevaisuudessa, jotkut niistä varsin läheisessäkin, täydellisesti itsenäisten valtioiden joukkoon. Ja näille täytyy myöntää täydellinen taloudellinen yhdenmukaisuus suhteissa kaikkiin Kansain Liiton jäsenvaltioihin, jottei niiden taloudellista riippumattomuutta saateta vaaraan".

Tällaisissa lauseissa on selvään osoitettuna se, mikä Mussolinin aktiivisessa ulkopolitiikassa on positiivisinta ja kaukonäköisintä ja mikä hankkii tälle ulkopolitiikalle peittämättömän tunnustuksen. Herkin katsein Italian fascistinen ulkopolitiikka on vetänyt johtopäätökset siitä kuohunnasta, jonka Turkin uudistaminen on saanut aikaan itämailla ja joka lupaa näille ikivanhoille kulttuuriseuduille uutta elämää. Italia on avoimesti asettunut Turkin rinnalle ja tahtoo sitä tietä päästä avustamaan niitä voimia, jotka pyrkivät islamilaisen maailman uudistamiseen. Suurvaltojen joukossa Italia ensimmäisenä toimii tällä tavalla, lausuu Le Tempsin Rooman kirjeenvaihtaja, eikä liene mahdollista olla yhtymättä siihen tunnustukseen, jonka hän odottamattoman suoraan tästä politiikasta antaa. Toistaiseksi Italian politiikka ei näytäkään herättäneen toisten suurvaltojen kateutta, varsinkaan ei Ranskan, joka kaiketi tervehtii sitä, ainakin aluksi, tyydytyksellä, koska toivotaan sen johtavan Italian katseet pois Välimeren länsiosista ja Afrikasta. Saksa, jonka sodanedellisen politiikan perijäksi läheisessä Idässä Italia tällä tavalla pyrkii, ei nyt kykene tavoittamaan entistä asemaansa siellä, Ja Englanti - sillä

on tietysti syytä valppaasti tarkata Italian toimintaa ja onkin merkkejä, jotka osoittavat senkin alkaneen tavoitella Turkin ystävyyttä. Siihenhän viittasin jo edellä, ja samaa osoittaa eräs lahjajuttu, nimittäin se, että Mustafa Kemalille äskettäin annettiin Englannissa julaistu virallinen Dardanellien taisteluiden historia omistuskirjoituksin, jossa merkittävän mairittelevasti puhuttiin entisestä ritarillisesta vastustajasta, nykyisestä ystävästä ja joka omistas sai Ranskassa osakseen halveksivia letkauksia matelevaisuudesta. Ja aivan näinä päivinä julkaisevat turkkilaiset lehdet huhun tekeillä olevasta huomattavasta valtiomiesvierailusta Englannin ja Turkin välillä. Meillä on syytä vain toivoa, että Italian ystävyyspolitiikka kaikkine vastaisine seurauksineen on poliittisesti ja taloudellisesti vahvistava Turkkiä. Siellä Suomea kohtaan tunnetaan syvää ystävyyttä, joka kaukaisessa maassamme saattaa joistakin tuntua arvottomalta, mutta johon puolestani hartaasti toivoisin meiltä vastattavan.^{x)} Vaikka juuri tällä haavaa, tunnettujen yleisten syiden vuoksi sen vaikutus on parhaassakin tapauksessa rajoitettu, tarjoaa se kuitenkin meille lähtökohdan kehittämöksemme suhteitamme läheiseen Itään, vieläpä niin argokkaan lähtökohdan, että on epäilemättä lyhytnäköistä, jos jätämme sen huomiotta. Jo edellä viittasin siihen, ettei Turkki katkerien kokemuksiensa vuoksi suinkaan ole valmis päästämään mitään suurvaltaa liian lähelle, ei Italiaakaan, ja sitä enemmän on pienemmillä mailla mahdollisuuksia päästä sen kanssa

^{x)} Tsken suurlähettilääksi Roomaan saapunut ent. opetusministeri ja Kansalliskokouksen varaesimies Vassif Bey, jonka tunnen nelisen vuoden takaa, oli pari päivää sitten lähetystössä päivällisillä ja lausui äkkiä koko pöytäseurueelle: "Me olemme serkkuja suomalaisten kanssa, samaa alkujuurta; en tiedä, ovatko suomalaiset tästä hyvillään, mutta niin on asia." - Mielestäni olisi hyvin valitettavaa ja epäviisasta, jos turkkilaisiin juurrutettaisiin käsitys, etteivät suomalaiset ole tästä hyvillään.

läheiseen kosketukseen, niin pian kuin se saa taloudellisen asemansa varmennetuksi.

Palatakseni jälleen Italian ja Turkin suhteisiin, oli niille ratkaiseva keskustelu, joka Mussolinilla oli Milanossa huhtikuun 5 päivänä 1928 Tewfik Rushtun kanssa. Silloin tuli jo asiallisesti päätetyksi kysymys ystävyys-, konsiliatsioni- ja arbitraashi-sopimuksesta, joka solmittiin muodollisestikin pian sen jälkeen, seuraavassa toukokuussa. Sittemmin ovat Grandi ja Tewfik Rushtu Bey tehneet vierailut toistensa luona pannen alulle nykyisen ystävyysuhteen. Dodekanesoksen saarista johtuvat ristiriitain mahdollisuudet poistettiin sittemmin sopimuksella, ja niin tämä kysymys siirtyi syrjään päiväjärjestyksestä, kysymys, jolla huolimatta kaikesta saattaa vielä vastaisuudessa olla merkitystä, sillä vaikka nämä saaret väestöllisesti kuuluvatkin Kreikkaan, liittyvät ne maantieteellisesti mitä lähemminkin Anatoliaan, jopa siinä määrin, että niiden jääminen vieraan vallan, Italian, haltuun tuottaa Turkille melkoisia hankaluuksia. Mutta sillä kysymyksellä ei ole nyt mitään käytännöllistä poliittista merkitystä, sillä Turkki ei halua ristiriitoja naapuriensa kanssa vaan viisaasti alistuu todelliseen olotilaan. Sille on nyt tärkeintä oman kansallisvaltionsa vahvistaminen.

Näkyvänä tuloksena Turkin valtiomiesten käynnistä Roomassa oli pöytäkirjan allekirjoittaminen, jolla viideksi vuodeksi pidennettiin edellä mainitsemani vuoden 1928 sopimuksen voimassaoloa ja määrättiin, että sopimus on tämän ajan kuultua ilman lisäsopimuksia jatkuvasti oleva voimassa vielä viisi vuotta. Vielä päätettiin asettaa yhteinen delegatio suunnittelemaan Turkin ja Italian taloudellisten suhteitten kehittämistä ja lähentämistä. Tätä delegatiota ei ole vielä muodostettu, ja mikäli minulle on ilmoitettu, on tarkoituksena, että delegatio itse saa ensiksi suunnitella oman työohjelmansa. Siitä ei siis

vielä voi olla mitään muita kuin aivan yleisiä suunnitelmia. Mahdollisista lainoista, joista jo näkyy huhuja liikkuvan, ei ole varmaa tiedossa. Luonnollista on että vieraskäynti antoi aihetta juhlallisuuksiin ja tärkeisiin puheisiin. En tahdo lähemmin kajota näihin puheisiin, joissa maiden välistä ystävyyttä mitä innokkaimmin vakuutettiin. Tulkoon vain mainituksi, että Ismet pashan puheessa erikoisesti alleviivattiin sitä ~~että~~ seikkaa, ettei tämä ystävyys saa häiritä suhteita muihin valtioihin. Hän lausui m.m. : "Turkin-Italian ystävyys on tullut lisäksi niihin ystävyyssuhteisiin, joita meidän maillamme oli, eikä se suinkaan muodosta estettä meidän maittemme ja muiden maitten ystävällisten suhteitten vahvistumiselle ja syntymiselle vaan päinvastoin helpottaa niiden kehittymistä". Tämä on mielestäni merkittävä lause juhlapäivällisten korupuheessa ja osoittaa selvästi, miten Ismet pashan kaltainen viisas valtiomies on tahtonut, niin selvästi kuin olosuhteet sallivat, poistaa kaiken luulon, että Italialla olisi jonkunlainen monopoliasema Turkin ystävyydessä

Roomassa, kesäkuun 9 päivänä 1932.

P. Muttar Att.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₁₀.

ASIA: .....

Roomassa olevan lähetystön rap. no 6.

Ministeri Artti.

15/6 1982.

Roomassa, kesäkuun 15 päivänä 1932.

N:o 589.

LÄHETYS		
11 161 h. 372		
20/6. 372		
IRRA	GRANTU	ADIA
5	C10	

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan lä-
hetystön raportti N:o 6, jonka otsikkona on:

Italian ulkopolitiikan selvittelyä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Portus Atti

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

Salainen.

Suomen R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 6.

Rooma ssa 15 p:nä kesäkuuta 19 32.

11.161 Re. 1.32	
20/6.32	LIIL
5 C10	ADIA

Asia: Italian ulkopoliittikan
selvittelyä.

Täydellisyyden vuoksi lienee syytä kosketella Grandin t.k. 3 päivänä senaatissa esittämää laajaa Italian hallituksen ulkopoliittikan selvittelyä. Ei kyllä siksi, että tämä puhe olisi tuonut esille mitään varsinaisesti uutta, lukuunottamatta ehkä erästä vivahdusta Italian omien vaatimusten suhteen vaan todetaksemme, etteivät fascistisen hallituksen politiikan johtavat ajatukset ole muuttuneet.

Italian ulkopoliittikan selvittelyn Grandi ryhmitteli kolmen suuren kysymyksen ympärille, niinkuin luonnollista on, nimittäin aseiden riisunnan, sotakorvauskysymyksen ja Tonavan maiden auttamisen ympärille. Aseiden riisunnan suhteen hän laajasti puolusteli tunnettua Italian kantaa, n.s. kvalitatiivista aseistuksen vähentämisestä. Hän arvosteli terävin sanoin aseidenriisuntakysymyksen käsittelyä ja varsinkin tavaksi tullutta ehdotusten jauhamista n.s. teknillisissä komissiooneissa, joissa on erinomainen tilaisuus obstruktsiooniin. Hänen mukaan tekninen sofistiikka on raffineeratuin kaikesta sofistiikasta, ja hän mainitsi, että eräissä kansainvälisissä piireissä käytetään mielellään sanontatapaa: antaa eksperttien murhata kysy-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. .... lle.
2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
3) Ei tiedoituksiin. ....
4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

^{Ksen}
mys. Hän huomautti tähän asti käyneen ilmi, että kukin maa tahtoo vähentää sitä aselajia, jossa itse on heikoin: ne, joilla on vahva maa-aseistus, tahtovat vähentää meriaseistusta, joilla on kunnossa viimeainittu, kohdistavat vähennysvaatimukset maa-aseistukseen, ja joilla on hyvä maa-, meri- ja ilma-aseistus, eivät tahdo vähentää ollenkaan. Hän piti selvänä - ja totta kai täydellä syyllä - että kaikkien kansojen täytyisi ottaa osansa uhrauksista ja suostua vähentämään kaikkea aseistusta. Ei voine olla mahdollista väittää, ettei Italia itse menettelisi tämän ohjelman mukaan ehdottaessaan kiellettäviksi taistelulaivat, vedenalaiset, lentokoneiden emälaivat, raskaan tykistön, hyökkäysvaunut, pommituslentokoneet, kemiallisen ja bakteriologisen taistelun välineet.

Ranskan hallituksen ehdotusta aseellisen voiman asettamisesta Kansainliiton käytettäväksi, hän arvosteli ja vastusti jyrkästi, niinkuin tunnettua on. Se olisi hänen mielestään sodan ehkäisemistä sodalla. Muuten hän, ^{puhuessaan} /aseiden vähennyksen puolesta yleensä, vetosi vieläpä Clémenceaun auktoriteettiin lainaten hänen lauseitaan eräästä puheesta, jolla hän 16 päivänä kesäkuuta 1919 vastasi saksalaisille vakuuttaen, että liittolaiset ottavat lähitulevaisuudessa keskusteltavaksi aseiden vähennyksen ja että Saksalle pakoitettu aseistuksen rajoittaminen ei suinkaan tarkoita ainoastaan tämän kansan estämistä käymästä hyökkäykseen vaan on ennen kaikkea ensimmäinen askel yleiseen aseidenriisumiseen.

Sotakorvauskysymyksessä fascistinen politiikka on tietysti tunnetulla, usein julistetulla kannallaan ja vaatii luopumista kaikista sotakorvauksista ainoana keinona maailmanpulan vastustamiseksi ja parantamiseksi. Siihen en sen enempää syvenny. Eikä ole fascistinen politiikka muuttunut, mitä tulee kysymykseen Tonavan maiden auttamisesta, jossa kysymyksessä Italian hallitus on useita kertoja tehnyt kaunopuheisia eleitä. Tätäkin kysymystä katsellaan yleisen pulan kannalta ja vaadi-

taan pikaisia, tehokkaita toimenpiteitä ennen jonkun heikon valtion romahtamista. Ei tietysti ole kiellettävissä, että nämä eleet palvelevat fascistisen hallituksen tarkoitusperiä Balkanilla. Sen kannalta on vain valitettavaa, ettei sillä ole tilaisuutta toimia tehokkaammin ja että, sen tehdessä ehdotuksia ja suunnitelmia, Ranska antaa rahaa, niin hetkellinen apu kuin taskulaina saattaakin olla.

Yksi piirre, Grandin puheessakin ilmennyt piirre, on fascisteille hyvin kuvaava, nimittäin konferenssien halveksuminen. Tämä on johdonmukaistakin, sillä konferenssit ovat sen kannalta katsoen eräs muoto yleismaailmallista parlamentarismia, joka johtaa loputtomiin puheisiin ja on kykenemätön tekemään päätöksiä. Italian sanomalehdistö nykyisin kohottaa ivan ja halveksunnan huudon joka kerta, kun aletaan puhua taas uudesta konferenssista, eiköpä kai kukaan kieltäne sitä, että viime ajat ovat antaneet sille yllinkyllin tilaisuuksia tähän sekä kysymään, missä ovat näiden konferenssien tulokset. Mutta toiselta puolen lehdet eivät myöskään käsittele kysymystä, olisiko ilman konferensseja päästy sen pitemmälle. Vielä jyrkemmin kuin lehdet, puhuvat Roomassa pienemmät poliitikot konferensseja vastaan. Heille on lähinnä helppotajuisin vaikka kieltämättä oikea muistutus, että nämä loputtomat konferenssit tulevat aivan suhteettoman kalliiksi siihen nähden, että ne eivät saa aikaan muuta kuin uuden konferenssin koollekutsumisen.

Toiselta puolen olen havainnut, että konferenssismin pesäpaikka, Genève, kostaa fascisteille tämän halveksunnan halveksimalla puolestaan heitä. Italian hallituksen ehdotuksia pidetään taktikoimisena, ne selitetään huomion tavoittamiseksi tekemällä ehdotuksia, joiden se tietää menevän joka tapauksessa karille. Minä luulen - enkä vain senvuoksi, että olen lähettiläänä Roomassa - että tässä tehdään vääryyttä fascistiselle hallitukselle.

On pidettävä mielessä Mussolinin suorasukainen selitys,

ettei Italialla ole varaa altruistiseen politiikkaan. Siinä fascistinen hallitus poikkeaa muista korkeintaan sikäli, että tämä kaikkien noudattama periaate on julkisesti ilmoitettu. Mikähän muu valtio nykyisin on altruistinen politiikassaan? Kaikkien niiden menettely on riippuvainen käytännöllisistä mahdollisuuksista, ja kaikkien vaatimukset perustuvat siihen, mitä ne tarvitsevat. Muu olisi tietenkin järjetöntä politiikkaa. Huomattakoon näinollen, että kaikki se, mitä fascistinen hallitus ehdottaa ja vaatii, on sille ehdottoman tärkeätä.

Italia ei ole enää posetiivarien, kastanjain, postikorttien ja alabasterikuvien kauppaajain sekä kerjäläisten maa vaan pyrkii kaikin voimin aktiiviseksi kansaksi tyydyttämään tarpeitaan muutenkin kuin hattu kädessä pyytelemällä. Tämä muutos saattaa hermostuttaa joitakin, joille entinen Italia oli mukavampi, mutta siihen lienee Italialla sentään oikeus. Sillä on tämän mukaisesti ennestään lisääntyneet tarpeensa, joita se myöskin saa pyrkiä tyydyttämään. Tässä onnistuakseen se tarvitsee sitä asiaintilaa, johon se pyrkii nykyisillä ehdotuksillaan, nykyisellä ohjelmallaan suurpolitiikassa. Se haluaa aseidenriisuntaa, koska sillä ei ole varaa aseistuskilpailuun, ja koska se tarvitsee varansa muuhun. Tämän seikan ei pitäisi halventaa sen ehdotuksia, varsinkin kun se on johtavain miestensä sanojen kautta - ja mitä muita keinoja sillä olisi tämän osoittamiseen enempiä kuin muillakaan kansoilla? - osoittanut ymmärtävänsä aseidenriisunnan välttämättömyyden inhimilliseltäkin kannalta. Juuri se seikka, että aseistuksen vähentäminen on sille itselleen taloudellinen elinkysymys, samoin kuin se loppujen lopuksi on mille tahansa tällä hetkellä rikkaammalle kansalle, voinee todistaa, että se tarkoittaa täyttä totta ehdotuksillaan ja olisi valmis tyytyväisenä tervehtimään mahdollottoman muuttumista mahdolliseksi, s.o. aseidenriisunnan toteutumista varsinkin siinä määrässä kuin se itse on ehdottanut.

Sotakorvausten poispyyhkiminen kyllä suoranaisesti koskisi

Italiaan vähemmän kuin useimpiin muihin kansoihin, mutta sen nykyisessä köyhyydessä tämäkin menetys on sille raskas kylläkin. Silti se tätä vaatii, koska se on saanut vakaumuksen, että vain se menettely voi tehokkaasti auttaa maailmaa pulasta. Sille itselleen köyhänä maana, jonka on eletävä työstään ja tyydytettävä uuden virkeämmän toiminnan tuottamia suurempia tarpeita, on yleispulan paraneminen ehdoton välttämättömyys. Sitä koskee raskaammin ehkä kuin useita muita rikkaampia maita kansainvälisen kaupan lamaannustila ja liikenteen seisahtuminen. Italia siis ehdottaessaan sotakorvausten pyyhkimistä menettelee siten kuin sen oma elinetu vaatii, mutta se on tällöin käsittänyt elinetsunsa terveesti, tavalla, jota ei inhimilliseltä kannalta liene syytä vastustaa.

Fascistisen hallituksen ehdotukset Tonavan maiden auttamiseksi ovat samalta kannalta katsottavat. Tässä on kyllä esillä detaljikysymys, mutta detalji, joka tärkeästi vaikuttaa maailmanpulaan. Joskin Italia samalla pitää silmällä eräitä muita näkökohtia, jotka sille ovat sen omien ulkopoliittisten tarkoituksien kannalta tärkeitä, menettelee se samalla tapaa kuin muutkin suurvallat, sillä kukapa niistä edes suhtautumisessaan Tonavanmaihin tekisi ehdotuksia, jotka ovat niiden omien etujen vastaisia ?

Ja kun fascistinen hallitus vaatii rauhansopimusten revisiota, niin on sillä tässäkin suhteessa, paitsi maailman rauhoittamistarkoitusta, suoranaisesti oma etu kysymyksessä, sillä nykyisten rauhansopimusten mukaan näyttää sille olevan vaikeata saada toivomuksiaan siirtomaiden suhteen toteutetuksi. Mitä tähän seikkaan tulee, sisälsi Grandin puhe erään kohdan, jossa juuri oli tuo mainitsemani uusi vivahdus. En luule fascistisen hallituksen edustajan ennen niin selvästi ilmaisseen Italian omia vaatimuksia ja todistaneen sen tarvetta, mitä tulee ekspansiomahdollisuuksiin niissä osissa maailmaa, joita siirtomaiksi sanotaan tai on sanottu.

Grandi huomautti - ehkäpä vähän kaunistellen - että

Italia on aina koettanut ottaa huomioon toisten oikeutettuja vaatimuksia. Niin se ymmärsi Ranskan turvallisuudentarpeen ja allekirjoitti Locarnon. Saksa on vaatinut vapauttaan ja tasa-arvoisuuttaan, ja Italia on sen vaatimusta tukenut. Ja tästä huomautettuaan Grandi lisäsi:

"Italialla itselläänkin on oma probleemansa asetettavana maailman eteen. Se ei ole vähemmän korkea eikä vähemmän painava kuin turvallisuusprobleema, kuin vapausprobleema, kuin taloudellisten suhteitten palauttaminen naapurimaiden välillä. Se on elämäkysymys ja se koskee täydelleen meidän olemistamme, meidän tulevaisuuttamme.

Siinä on kysymys rauhasta, levollisuudesta, työstä 43 miljonaiselle kansalle, joka viidentoista vuosikauden kuluttua on oleva 50 miljoonaa. Voivatko nämä olla olemassa, elää, menestyä puristettuina alueella, joka ei ole kuin puolet Ranskan, Espanjan tai Saksan alueista, joka ei ole rikas raaka-aineista, jolla ei ole mahdollisuutta välttämättömien tarpeittensa hankintaan, ollen vangittuna sulettuun mereen, jonka ulkopuolella sillä on kauppansa. Tämän meren suut ovat toisten maiden hallussa, toiset kontrolloivat pääsyteitä sinne, valliten sen vapautta, turvallisuutta, ravitsemista, samalla kuin kaikki maailman kansat rakentavat esteitä liikenteen kehitykselle, pääoman liikunnalle, siirtolaisuudelle, epäkansallistuttavat jokaisen, joka siirtyy niiden rajojen yli päästäkseen, en sano niihin itseensä, vaan niiden suojelusmaihin, niiden siirtomaihin.

Tämä probleema, Italian elämänprobleema, asettuu eteemme ja liittyy maailman jälleenrakentamiseen suureen probleemaan. Siten me ymmärrämme ja me pyydämme, että se tulisi siten ymmärretyksi ja ratkaistuksi".

Grandi siis esitti tämän suuren kysymyksen näin ylimalkaisesti, yksityiskohtiin kajoamatta, mutta samalla jyrkästi. Yksityiskohtaisemmin siitä senaatissa puhumaan oli valit-

tu senaattori Calissa, joka jo aikaisemmin oli esiintynyt ja ottanut puheensa aiheeksi sen, että Italia oli jätetty vaille sille luvattuja mandaattimaita. Hän sanoi kuitenkin, että Italia on valmis unohtamaan kärsimänsä vääryyden jottei vaipuisi hehdelmättömään vihoittelemiseen, mutta se vaatii korjausta, sillä on samat oikeudet kuin muilla voittajamailla. Hän huomautti edelleen siitä, että Lontoon sopimus vuodelta 1915 vakuutti Italialle osan Anatoliaa, joka on Turkin hallussa, mistä Italia ei valita, vaikka se valittaa, että sen edut on syrjäytetty Syyriassa ja Palestiinassa. Tämän lisäksi on Italialla oikeus saada entisten siirtomainsa rajat oikaistuksi, niinkuin Lontoon sopimuksessa määrättiin tehtäväksi siinä tapauksessa, että sodan jälkeen liittolaisten siirtomaa-alueet laajenevat Saksan kustannuksella. Italia on kyllä saanut Djubamaassa rajanoikaisun Egyptiä vastaan, samoin Tripolitanian länsirajalla, mutta sillä on oikeus paljon suurempiin lisäyksiin, sillä onhan Ranskan ja Englannin siirtomaiden määrä sodan johdosta suuresti lisääntynyt.

Nämä samat vaatimukset on tänä vuonna vielä entistä voimakkaammin esitetty toukokuun 24 päivänä, jota Italia yhä viettää sotaan yhtymisensä muistoksi. Varsinkin sanomalehti "Gioventù Fascista" on esiintynyt jyrkästi, vaikka hieman erehtyenkin. Erikoisen merkittävä oli eräs samaan aikaan ilmestynyt "Popolo d'Italia"-lehden pääkirjoitus. Tämä lehtihän on Mussolinin perheen omaisuutta ja veljensä, lehden päätoimittajan, kuoltuakin Mussolini itse silloin tällöin inspiroi sen kirjoituksia, ellei hän suorastaan itse niitä kirjoitakin. Puheena olevassa kirjoituksessa oli seuraava merkittävä lause: "Ranska, joka on taistellut ja voittanut viisivuotisen sodan, mikä alussa näytti sankarilliselta mutta toivottomalta seikkailulta, . . . sen oikeuden nimessä, johon se on niin usein vedonnut, ei voi eikä saa nyt ^{jätettyä} ~~oikeutettua~~ epäilyttävään erityisyyteen unohtaen eiliset liittolaisensa ja ne, jotka voi-

vat olla sen vakavia ystäviä tänään ja huomenna." Vähän jällempänä: "yksimielisyys parhaitten ja voimakkainten välillä on ainoa tie pelastukseen vanhalle maailmalle, joka on liian kauan kärsinyt."

Ei voi olla erehdystä lukea tällaisissa sanoissa valmuetta Ranskan ystävyteen, jopa enemmänkin, ellei se ole vastaus salassa tapahtuviin lähenemisyrityksiin. On ollut muutenkin kuultavissa ja havaittavissa, että Italiassa jotain toiveita liitettiin Ranskassa tapahtuneeseen hallituksenvaihdokseen, vaikka toiselta puolen eräitä mahdolliseen lähentymiseen viittaavia merkkejä oli olemassa jo ennen tuota vaihdosta. Kiinnitin erityisesti huomiota puheeseen, jonka Ranskan silloinen kauppaministeri piti Milanon messuilla korporatioministeri Bottain aamiaisilla, sillä siinä hän puhui m.m. siihen suuntaan, että läheisimpienkin kansain välillä voi silloin tällöin ilmetä risti-riitoja, varsinkin tällaisena aikana kuin nyt on käsissä, mutta näitä ei voi pitää syvälleikäpinä, ne ovat ohimeneviä. - Joka tapauksessa saksalaisten lehtien täkäläiset kirjeenvaihtajat, joilla tietysti tulee olla ja on tarkka vainu juuri tällaisille ilmanvirtauksille, ovat alkaneet hälyyttävästi puhua Italian ja Ranskan lähentymisestä. He huomauttavat Ranskassa esiintyneistä viittauksista siihen suuntaan, mitkä Italiassa ahneesti pannaan merkille. Saksan häilyvä sisäpoliittinen tilanne on muka saanut aikaan, että latinalaiset sisaret jälleen etsivät toisiaan. Tämän olen lukenut Hitler-vastaisista lehdistä, joten on mahdollista, että kirjeenvaihtajat vähän värittävästään asiaa oman saksalais-sisäpoliittisen katsantokantansa mukaan. Mutta eihän olisi ihmeteltävää, jos Saksassa tapahtunut käänne vaikuttaisikin Ranskassa tähän suuntaan, vaikkon usakalla sitä väittää. Italia taasen on kyllä monella tavalla ylistänyt Hitleriläisten saavutuksia, vieläpä ovat italialaiset tulleet taipuvaisiksi puolustamaan itseänsä Hitleriäkin huomauttaen, että väitettiin Mussoliniakin alussa poliittisesti kykenemättömäksi.

Mutta tätäkin kyllä voisi pitää kannanottona, joka on tarkoitettu vaikuttamaan Ranskaan. Italia on oman itsensä vuoksi siinä määrässä riippuvainen siitä, että rauha Euroopassa säilyy, ja sillä on niin vähän voitettavaa selkkauksilta, ettei se luullakseni pane tyytyväisin mielin merkille seikkoja, jotka uhkaavat Europan rauhallsuutta, varsinkaan ei sellaista, mikä tuottaisi sekasorron Europalle niin tärkeään maahan kuin Saksaan. Ei siis ole ensinkään mahdollisuuksien ulkopuolella se kehitys, että Italia, Ranskan mannerpolitiikan ainoa lukuunotettava vastustaja Saksan ollessa heikkona, Venäjän ollessa poissa laskuista ja Englanninkin omien huoliensa raskauttamana, olisi poliittisistakin syistä altis lähenemään Ranskaa. Tätä ei estä sekään seikka, että italialaiset lehdet ovat viimeaikoina hyvinkin paljon kirjoittaneet katkeria sanoja Ranskan kustannuksella varsinkin viimeisen attentaattirytyksen jälkien johtaessa suoraan Ranskassa turvansa saaneisiin italialaisiin fascismin vastustajiin. Saattaa olla hyvinkin mahdollisuuksien rajoissa se kehitys, jota eräs saksalainen kirjeenvaihtaja tarkoitti huomauttaessaan, että olosuhteiden pakosta saattaa hyvinkin "über Nacht", yhdessä yössä, ystäväistä tulla vihamiehiä ja päinvastoin. Jos tämä viimeainittu vaihtoehto toteutuisi, ei Europalla pitäisi todellakaan olla valittamista sen johdosta.

Roomassa, kesäkuun 15 päivänä 1932.

Benedetto

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA:

Romasta olevan lähetystön rap. no 7.

Ministeri Arto.

17/6 1982.

Roomassa, kesäkuun 17 päivänä 1932.

N:o 607.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
12/162	12	32
22/6-32	12	12
	OSASTO	ACIA
5	C10	

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 7, jonka otsikkona on:

Kauppapoliittisia kysymyksiä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

P. A. A. A.

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

Suomen R O O M A S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 7.

R o o m a s s a 17 p:nä kesä kuuta 1932.

ULKOASIA	
No 12/162 he.	32
22/6.32	5
	C10

Asia: Kauppapoliittisia kysymyksiä.

Saksan meille hyvin tunnettu menettely ulkomaisen tuontinsa supistamiseksi ja ostittain ohjaamiseksi määrätylle taholle (Venäjälle) on jo kauan aikaa herättänyt täällä tyytymättömyyttä, joka kärjistyi viimeisten valuuttasäännöstelyjen johdosta. Miten raskaasti ne uhkasivat Italian koko ulkomaankauppaa ja varsinkin puutarha- ja kasvitarihviljelyä täällä, "Europan puutarhassa", käy ilmi seuraavista numeroista.

Vuonna 1931 kasviksien koko vienti Italiasta oli 170,000 tonnia, joista Saksaan vietiin 90,000 tonnia; appelsiinien ja mandariinien koko vienti 120,000 tonnia, joista Saksaan 45,800 tonnia; sitruunain koko vienti 260,000 tonnia, joista Saksaan 81,900 tonnia. Hedelmien vienti Saksaan merkitsi rahassa noin puolta miljardia liiraa. Ja maataloustuotteiden vienti Saksaan kokonaisuudessaan oli noin 75-80 % Italian koko viennistä. On siis helposti ymmärrettävää, että Italian hedelmänviljelijät ja kasvitarihain viljelijät joutuivat paniikin valtaan, kun oli syytä pelätä, että tämä kauppa huomattavassa määrässä supistuisi, ja varsinkin kun vaara ilmaantui juuri näiden hel-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. .... lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin.
 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

posti pilaantuvien sesonki tuotteiden viennin alkaessa.

Italian ja Saksan välisen kauppataseen epäedullisuus Italialle oli vielä yksi seikka, joka lisäsi tyytymättömyyttä, vaikka se toisaalta antoi Italialle käsiin tärkeän aseensa. V. 1931 Saksa osti Italiasta noin 1 miljardin 89 miljoonan liiran arvosta, mutta meni sinne noin 1 miljardin 538 miljoonan liiran arvosta. Ero Saksan hyväksi oli siis noin 449 miljoonaa liiraa. Saksalaiselta taholta on kyllä huomautettu, että saksalaisia yhä vielä huomattavia määriä matkustaa Italiaan siten tasottaen kauppavaihdon passiivisuutta. Tämä onkin kieltämättä totta, sillä on ollut suorastaan hämmästyttävää nähdä, miten paljon enemmän täällä on saksalaisia kuin muita ulkomaalaisia matkailijoita, huolimatta Saksan paljon huudetusta hädästä. Saati kuitenkin olla varma, ettei näiden Italiaan jättämä raha nouse 449 miljoonaan.

Italian ja Saksan poliittisten suhteiden rauhallisuus on vaikuttanut että keskustelu näistä kaupallisista kysymyksistä on pysynyt tyynenä, vaikka italialaiselta taholta onkin suoraan ilmoitettu, että heidän täytyy käyttää tarjolla olevia keinoja kauppansa suojaamiseksi. Kosketus hallitusten välillä saatiin tietysti heti aikaan, ja parhaillaan käydään keskustelua kaikessa hiljaisuudessa. Sikäli kuin minulle ^{ei ole} tänään ulkoministeriössä kerrottiin, ovat nämä keskustelut viime aikoina kehittyneet tyydyttävästi, joten on jokseenkin varmaa että johonkin järjestykseen päästään. Minkälainen tämä järjestely on olevan, siitä ei vielä haluttu tai voitu sanoa mitään, huomautettiin vain, että Saksan asema kauppapoliittisesti on vaikea, kun on kysymyksessä Italian kaupan turvaaminen. Minua huvitti kun huomautettiin, että Saksan asema on parempi kuin minkään muun maan. "Senkö vuoksi, että kaikki yrittävät sitä auttaa?" kysäsin. "Niin senvuoksi, ja siksi, että se on ainoa suurmaa, jonka kauppataase on aktiivinen". Tämä pieni katkeruus Saksan alinomaisen valittelun johdosta ilmenee täällä tuon tuostakin.

Palazzo Ghigissä näyttään muuten suosittavan uudenaikaisia "clearing"- sopimuksia, joita pidetään hyvin nykyiseen tilanteeseen sopivina kansainvälisen kaupan järjestelyn muotona. Heillä on sellainen Itävallan kanssa ja parhaillaan keskustellaan Unkarin kanssa, vaikka yksimielisyyteen pääseminen käytännöllisistä seikoista näyttää olevan vaikeata.

Neuvostehallituksen kanssa useita kuukausia sitten aloitetut keskustelut, joita varten Roomaan saapui suuri sovjettilainen komissio, ovat jo kauan aikaa olleet keskeyksissä. Yhä niistä kyllä hiljaista puhetta pidetään, mutta ulkoministeriossa sain sen selvän käsityksen, ettei suuria odoteta. Vielä vuosi sitten vallinnut rakkaus näyttää koko lailla viilentyneen. Mikäli kuulin, on vaikeutena se, ettei sovjetit kykene tai ei halua antautua sellaisiin kauppasuhteisiin, jotka olisivat Italialle vähänkään kohtuullisemmat kuin nykyiset. Kuten olen ennen maininnut, on Italia viime vuonna ostanut sieltä kaksi kertaa enemmän kuin myynyt. Ja täällä samoinkuin muuallakin, myynnit tapahtuvat pitkää luottoa vastaan, mutta ostot on maksettava käteisesti. Italian hallitus ei halua tätä jatkaa. Sitäpaitsi vaikeuttaa haluttomuuteen Neuvostoliiton nykyinen tila. Minulle sanottiin jokseenkin suoraan, että Italian hallitus on jo niin suurissa sitoumuksissa, että ^{takuu} ~~ei~~ ^{ta} ~~uskal~~ ^{aiivan antasen tapaan} enää jatkaa. Italialaiset liikemiehet eivät kylläkään ole haluttomia jatkamaan, sillä niillä on hallituksen takuu turvanaan ja sitäpaitsi ne saavat hallitukselta ennakkomaksuja. Mutta, kuten sanottu, hallitus on tullut varovaisemmaksi.

Turkin kanssa käytävät keskustelut kaupallisten suhteiden kehittämistä eivät vielä ole alkaneet. Turkkilaista delegatiota odotetaan tänne. Ennen sen saapumista tulee tuskin lainakysymyksiä lopullisesti järjestetyksi. Se on kuitenkin asiallisesti päätetty. Kysymyksessä on 300 miljoonaa liiraa, joka jaetaan, käyttöön nähden, kolmeen osaan. Yksi osa on käytettävä

aikaisempien Italiasta tehtyjen ostojen maksamiseen, toinen osa on oleva luottoa vastaisia ostoja varten ja kolmas osa on oleva varsinaista lainaa. Miten suuret nämä osat tulevat olemaan, on minulle tietämätöntä.

Roomassa, kesäkuun 17 päivänä 1932.

Pietari Kitti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Romano olevan lähetystön rap. no 8.

V. a. asiantuntija Gyllentogel.

25/7-72.

Roomassa, heinäkuun 25 p:nä 1932.

N:o 691.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 19 / 1025 / 1932		
29/7-32	No	1025
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 10	

Herra Ministeri,

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti N:o 8, jonka otsikkona on:

Hallituksen uudistus ja sen vaikutus Italian politiikkaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

V.a.Asiainhoitaja: *E. O. Sjöström*

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

Suomen R o o m a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 8.

Rooma ssa 25 p:nä heinä kuuta 1932.

Asia: Hallituksen uudistus ja sen vaikutus Italian politiikkaan.

T.k. 20 päivänä maailma heräsi siihen, että Italian hallituksen kokoonpanossa oli tapahtunut perinpohjaisia muutoksia. Mussolinin luovutettua syyskuussa 1929 käsistään muiden ministeriöiden, paitsi sisäministeriön välittömän johdon, maailma oli jo tottunut pitämään nykyistä fascisti-hallitusta kokoonpanoltaan niin vakavana, että se on esim. suorastaan paheksunut Grandin "erottamista" ulkoministerin erikoisesti nykyhetkellä niin tärkeältä paikalta.

Eron saivat - Duce'n tahdosta - tällä kertaa viisi ministeriä, nim. 1) ulkoministeri G r a n d i, 2) valtiovarainministeri M o s c o n i, 3) järjestöministeri B o t t a i, 4) oikeusministeri R o c c o, 5) kansallisen kasvatuksen ministeri G i u l i a n o sekä kymmenen alivaltiosihteeriä, nim. G i u n t a pääministerin virastosta, F a n i ulkoministeriöstä, C a s a l i n i ja R o s b o c h valtiovarainministeriöstä, A l f i e r i ja F r i g o n a järjestöministeriöstä, M a r e l l i oikeusministeriöstä, D i M a r z o kansallisen kasvatuksen ministeriöstä sekä C u o d i S a n M a r c o ja P i e r a z z i kulkulaitosministeriöstä.

Uusina hallituksen jäseninä tulevat entisten tilalle

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen.
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin.
 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

le:

Guido J u n g, valtiovarainministerinä,
Pietro De F r a n c i s c i, oikeusministerinä,
Francesco E r c o l e, kansallisen kasvatuksen ministerinä,
joten M u s s o l i n i jälleen on pidättänyt itselleen pää-
ministerin viraston ja sisäministeriön lisäksi vielä ulko-
ja järjestöministeriöt.

Uudet alivaltiosihteerit taas ovat seuraavat:

Edmondo R o s s o n i pääministerin virastossa,
Fulvio S u v i c h ulkoministeriössä,
Umberto P u p p i n i valtiovarainministeriössä,
Alberto A s q u i n i ja Bruno B i a g i järjestöministe-
riössä,
Antonio A l b e r t i n i oikeusministeriössä,
Arrigo S o l m i kansallisen kasvatuksen ministeriössä sekä
Gaetano P o s t i g l i o n e, Ruggero R o m a n o ja
Luigi L o j a c o n o kulkulaitosministeriössä.

Mitä tulee henkilökysymyksiin, ensiksi on merkittävä, et-
tä uusi valtiovarainministeri J u n g on tunnettu finanssi -
mies, varmaan paljon pystyvämpi kuin M o s c o n i, johon yleensä
on oltu tyytymättömiä. Italialaisissa piireissä Jungin ni-
mitystä pidetään hyvänä. Hän oli kansallisen vientilaitoksen
johtaja v:sta 1927, ja on edustanut Italiaa monissa tärkeis-
sä kansainvälisissä suurkonferensseissa, kuten Pariisin rauhan -
konferenssissa sekä Cannes'in, Genovan, Lontoon ja Pariisin ta-
loudellisissa ja finanssikonferensseissa.

Uusi kansallisen kasvatuksen ministeri, Rooman yliopiston
rehtori D e F r a n c i s c i on hänkin hyvin tunnettu tiede-
mies, roomalaisen oikeuden professori, joka on saanut useita
suuria palkintoja tieteellisistä töistään. On ollut alusta asti
mukana fascistisessä liikkeessä. Väistyvä oikeusministeri R o c c o
on hyvin huomattava persoonallisuus, harvinaisen älykäs hen-
kilö, joka on edustanut korkea-oppineisuutta hallituksessa. Kaikki
fascistihallituksen uusia uria aukaisevat lait, kuten esim. uusi
rikoslaki, ovat hänen käsialaansa. Rocco, joka lukeutui nationa-

listeihin, on tahtonut jo kauan itse vapautua hallituksesta, koska hän katsoo, että fascistinen lainsäädäntö jo on pääasiallisesti saatu aikaan. Tunnustukseksi ansioistaan hän on nyt erottuaan saanut Ministro di Stato-arvonimen.

Uusi kansallisen kasvatuksen ministeri E r c o l e, joka on kuulunut nationalisteihin, on Palermon yliopiston rehtori. Hänen nimissään on siellä ollut uuden ajan historian oppituoli. Edeltäjänsä G i u l i a n o, professori hänkin, palaa hoitamaan op-piainettaan.

Ministerien Grandin ja Bottain eroaminen on - Roccon eron ohella - omiansa herättämään mitä suurinta huomiota, ja ulkomaiden lehdistössä oltiin taipuvaisia, varsinkin aluksi, puhumaan erottamisesta ja epäsuosiosta. Mitä Grandiin tulee, on myönnettävä, että Mussolini näyttää eräessä suhteessa olleen tyytymätön hänen toimintaansa tai paremminkin saavutuksiin Lausannessa ja Genèveissä - kuten Mosconinkin toimintaan Lausannessa-, mutta asianomaiset ovat varmaankin jo pitemmän ajan tienneet (onhan jo viime vuoden lopulta saakka huhuiltu hallituksen pian tapahtuvasta uudistuksesta), että heidän kohdakkoin oli luovutettava paikkansa uusille voimille. - Italian lehdistö, joka kuten tunnettua, puhuu sitä, mitä sen saali-taan sanoa, pitää tärkeimpänä ja huomattavimpana asiana hallituksen uudistuksessa sitä, että Mussolini jälleen ottaa haltuunsa ulko- ja järjestöministeriöt, näin keskittäen omaan johtoonsa nämä kaksi kaikkein tärkeintä hallinnon haaraa, siis ulkopolitiikan lisäksi koko työ- ja talouspolitiikan.

Mitä väistyviin miehiin tulee, G r a n d i nimitettiin jo seuraavana eli 21 p:nä suurlähettilääksi Lontooseen, missä tämä Italian ulkopolitiikan ensiluokkaisena huomio- ja toimintapaikka viime kuussa tuli vapaaksi Chiaramonte Bordonaron kuoleman kautta. Ei siis voitane puhua tämän Mussolinin "lempi-oppilaan", josta yleisesti sanotaan, että hän on Mussolinin aatteiden uskollisin ja kaunopuheisin tulkki, epäsuosiota joutumisesta. B o t t a i'ta taas, joka on pannut pystyyn koko korporatio-järjestelmän, mainitaan tulevana Moskovan-suurlähettiläänä, mutta hän kenties joutuukin suurlähettilääksi Ankarahan, josta Mussolini on katsunut paroni Aloisi'n kabi-

nettinsa päälliköksi ulkoministeriöön. Ankarahan on nykyisin erittäin tärkeä suurlähettiläspaikka, ja sopisi Bottai kenties paremmin sinne kuin Moskovaan.^{4/}

Ulkoministeriön alivaltiosihteeri F a n i on hänkin saanut mennä. Hänen tilalleen astuu nyt triestiläinen S u v i c h, joka kerran aikaisemmin on ollut alivaltiosihteerinä, nim. vuosina 1926-28 valtiovarainministeriössä. Suvich, nationalisti hänkin, ajoi nuoruudessaan italialaisuuden aatetta kotipuolelleen ja meni heti Italian yhdyttyä maailmansotaan vapaaehtoisena Italian armeijaan. Häntä on paljon käytetty finanssi- ja talouskysymyksissä, m.m. hän on ollut mukana solmimassa erinäisiä kauppasopimuksia. Hän on myös useana vuotena kuulunut Italian valtuuskuntaan Kansainliiton yleiskokouksissa. Lisäksi hän on Kansainliiton finanssikomitean jäsen, jonka presidenttinä hän nykyisin toimii.

Sisäpoliittisesti tärkein on Rossonin nimittäminen alivaltiosihteeriksi pääministerin virkatoon. Rossonista, joka v. 1929 olisi voinut tulla järjestöministeriksi (ellei hänen kansansuosionsa ollut liian suuri) ja silloin näytti joutuneen täydelliseen epäsuosiin - saaden kuitenkin sittemmin Ministre di Stato-arvonimen - on nyt tullut Mussolinin oikea käsi. Hänelle ~~on~~ Mussolini onkin suuressa kiitollisuuden velassa, sillä Rossoni suoraan kansasta lähteneenä miehenä ja entisenä syndikalistina oli Mussolinille alkuvuosina arvaamattoman suurena apuna työväen asioiden selvittäjänä ja tyytymättömien aineiden kurissapitämisessä. Hän on fascistisen työväen liiton entinen presidentti ja sittemmin kuulunut fascistien Suureen neuvostoon. On myös kuulunut Italian valtuuskuntaan Kansainliiton yleiskokouksissa. - Kun Mussolini ehkä vähän tuonnetun taas luovuttaa käsistään järjestöministeriön, ei ole mahdotonta, että Rossonista silloin tehdään uusi järjestöministeri. Siihen mennessä Mussolini on arvatenkin ehtinyt järjestää tarpeelliset henkilövaihdokset. Tämän järjestöministeriön vastanimitetyistä alivaltiosihteeereistä, Biagi on syndikalisti. Kolmas heikkäläisiä on yksi kulkulaitosministeriön kolmesta alivaltiosihteeristä, herra Lojacano.

^{4/} Junesuun lähtöni Roomasta sain ulkoministeriössä kuulla, että suurlähettiläiksi Ankarahan nimittävät eivät ministeriön direktorin epäsuorasti, suurlähettiläs Lojacano, sekä että Bottai ei tehtäisiikään suurlähettilästä, ammattidiplomaattikun olivat saaneet aikansa sen, että Capandin lisäksi otettaisiin uusia miehiä karrimaan ulkopuolelta. L. G.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että Mussolini on taas keskittänyt välittömään johtoonsa koko sisä- ja ulkopoliittikan samoin kuin työ- ja talouspolitiikankin. Tämäkään ei vielä häntä tyydyttänyt, sillä hän on ^{lisäksi/}siirtänyt uskonto-asiat oikeusministeriöstä sisäministeriöön, joten hän on hankkinut itselleen mahdollisuuden henkilökohtaisesti tarkastaa koko katolisen kirkon edesottamuksia Italiassa.

Mitä ulkopoliittikkaan tulee, hallituksen uudistus ei voi merkitä mitään suunnan muutosta, sillä ei voine sanoa, kuten tunnettu nimimerkki W. M. Journal de Genève-lehdessä, että Grandi ajoi omaa ulkopoliittikkaa, sillä Il Duce on kyllä määrännyt niinhyvin ulko- kuin sisäpolitiikan suunnan. Hän on vain halunnut tällä hetkellä entistä kiinteämmin itsekohtaisesti käydä käsiksi nykyhetken suuriin poliittisiin ja taloudellisiin kysymyksiin. Hänen hallituksensa onkin nyt Jungin ja Suvichin mukaantulon vuoksi entistä paremmin varustautunut finanssi- ja talouskysymysten selvittelyyn, m.m. tulevassa suuressa maailman taloudellisessa konferenssissa (Lontoossa?). On huomautettu, että toisen asteen edustajat jälleen tulevat edustamaan Italiaa Genèvessä ja konferensseissa yleensä, kun Mussolini itse ei voine lähteä ulkomaille oleviin konferensseihin. Tähän on "Mattino" (Napoli) viitannut, että "Mussolini aikoo itse ottaa osaa maailman talouskonferenssiin. Tämä ei käsittääkseen kuitenkaan ole muuta kuin silmänlumetta, sillä muutaman kuukauden kuluttua hän voi, jos tahtoo, tulla Suvichista ulkoministerin.

Sisäpolitiikan suhteen asia on hiukan toinen. Siinä on tunnusomaista Bottai'n ero ja Rossonin tulo pääministerin viraston alivaltiosihteeriksi. Bottai'han ajoi paremminkin oikeistosuuntaa, ollen lähempänä työnantajia kuin työläisiä. Tyytymättömyyttä hänen politiikkaansa on kauan ollut maassa, vaikkei se ole voinut erikseen ilmetä. Nyt näyttää siltä, että Mussolini tulee Rossonin avulla siirtymään jonkun verran vasemmalle, mihin häntä maassa ja tulevan talven pelko lienee antanut tarpeeksi aihetta. Ja tuoreessa muistissa on Mussolinin viimesykyinen Napolin puhe, jossa hän selitti fascismin kulkevan aina määrätymmin kansaa kohti.

Yllä viittasin siihen, että Mussolini on ollut tyytymätön valtuuskuntansa saavutuksiin Lausannessa, jossa hänen velkojen pyyhkimis-pöytäkirjansa ei päässyt voitolle, ja Genèvessä, jossa aseriisuntakonferenssin tähänastiset tulokset eivät läheskään ole vastanneet hänen toivomuksiaan. Lisäksi tuli vielä pahankompastukivenä n.s. luottamussopiemus (Accord de confiance). Näissä neuvotteluissa Italia joutui hieman syrjään, niin että sopimuksesta, jonka alunperin piti rakentua laajemmalle pohjalle, tulikin aluksi vain Suurbritannian ja Ranskan välinen. Mussolini koetti sitten korjata asian siten, että Italia empiäyttä heti paikalla yhtyi sopimukseen, johon Saksan yhdyntää ei vielä tähän päivään mennessä liene saatu. - Tässä ilmenee välähdyksenä Mussolinin tyytymättömyyden pohjimmainen syy: Italiaa ei kansainvälisissä neuvotteluissa vielä kohdella niin ensiluokkaisena tekijänä, kuin mihin Mussolini katsoo sillä olevan oikeutta.

Muuten on hallituksen ~~uudistus~~ ^{uudistus} katsottava täysin normaaliksi, sillä fascismi (Mussolini) haluaa tavantakaa vaihtaa miehiä vastuunalaisilla paikoilla, sillä voimat kuluvat erinomaisen pian ylen vaativissa tehtävissä, ja toisekseen tahtoo Mussolini kouluttaa mahdollisimman nopeaan nuoren ensiluokkaisen "kaartin", joka kykenee valtaamaan yhteiskunnan korkeimmatkin huiput. Siinä mielessä hänelle tuottanee aivan erikoista tyydytystä se, että kun fascismi syksyllä viehtää 10-vuotisriemujuhlaansa, hänellä on oleva yksinpä suurlähettiläänä omia kasvattejaan (n.s. karriäärin ulkopuolelta). Ja näistä on Grandi ensimmäinen.

V.a.Asiainhoitaja: *E. O. Pyllänen*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 10.

ASIA:

Roumassa olevan Valtatyöstiä kapp. no 9.

Va. Asiantunt. Gyllenbögél.

28/7 1932.

Roomassa, heinäkuun 28 p:nä 1932.

N:o 707.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 141162 he 10 32		
4/8. 32	No	111
5/10. 32	OSASTO	ASIA
5	C10	

Herra Ministeri,

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti N:o 9, jonka otsikkona on:

Ranskan asianshoitajan puhe y.m. Italian ja Ranskan väleistä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

V.a.Asianshoitaja: *E. O. V. S. S. S.*

Vappaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

Suomen R O O M A S S A OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 9.

Rooma ssa 28 p:nä heinä kuuta 1932.

ULKOASIAIN		
14/10/32		
4/8-32	3	1.1
FR. A.	OSASTO	ACIA
5	②	

Asia: Ranskan asiainhoitajan puhe
y.m. Italian ja Ranskan väleistä.

Viime viikkojen poliittisista tapahtumista täällä, jotka hallituksen uudistuksen ohella ovat olleet omiaan kiinnittämään suurempaa huomiota, lienee merkittävin se puhe, minkä Ranskan asiainhoitaja piti täällä Ranskan kansallispäivänä siirtokunnalleen Palazzo Farne - sessa järjestämässään vastaanotossa.

Suurlähettilään ollessa kotona Pariisissa v.a. asiainhoitaja, kreivi de Dampierre järjesti suurlähetystössä t.k. 14 p:nä maanmiehillään tavannukaisen vastaanoton, jossa hän piti puheen, minkä tšekäläinen ranskankielinen lehti l' I t a l i e on julkaissut kokonaisuudessaan.

Viitattuaan taloudelliseen kriisiin, josta Ranska on kärsinyt samoinkuin Italiakán, mutta josta impikujasta maailma hänen uskonnassa mukaan on pian kulkeva parempia aikoja kohti, kreivi de Dampierre muistutti mieleen Aristide Briandin, tämän "rauhan apostolin" elämäntyön ja vakuutti Ranskan yhä pysyvän hänen ajanansa rauhanaatteen varmana esitaistelijana. Tästä ovat tuoreimpana todistuksena ne uhraukset, joita Ranska rauhan hyväksi vastikään on tehnyt Lausannessa. Ja paremmat ajat koittavat pikemmin niille kansalle, jotka ovat kulkenet yhdessä ja osanneet yhdistää pon-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. _____
 2) Tavallinen ja lisäksi _____ lle.
 3) Ei tiedoituksiin. _____
 4) Ei tiedoituksiin, mutta _____ lle.

nistuksensa vaaran voittamiseksi.

Mainitessaan presidentti Doumerin väkivaltaisen kuoleman ja sen aiheuttaman kansallissurun, kreivi de Dampierre totesi, kuinka Ranskan kansa oli saanut osanottoa maan rajojen ulkopuolelta, ja että tämä suuri suru oli vaimentanut kaikki erimielisyyden ilmaukset. Tällä hetkellä koko Italia oli halunnut Ranskalle esittää suuren, ymmärtävän ja vilpittömän säälinsä. Ranskalaiset puolestaan olivat tunteneet näissä ilmaisuissa saman äänen, joka 15 v. sitten oli johdattanut molemmat kansat käsikädessä kohti kauneimpia tekoja ja suurimpia uhrauksia. Se oli myös Monte Tomballa kaatuneitten ranskalaisten ja Plignyssä kaatuneitten italialaisten ääni. Paul Doumer on viimeisenä palveluksenaan maallensa saanut tuon äänen uudelleen kuuluville, äänen, jonka tulee vallita Ranskan ja Italian välisiä suhteita vaimentaen kaikki erimielisyydet, jotka käsitän ohimeneviksi. - Lopuksi asianhoita Dampierre mainitsi useita viimekesäisiä todistuksia siitä, että nämä hänen juuri mainitseman sa muistot elävät Italiassa.

Italiantielisissä lehdissä en ole tähän saakka nähnyt mitään mainintaa yllämainitusta puheesta, jota kenties saa pitää Herriot'n vastauksena Popolo d'Italia'n (= Mussolinin) keväälliseen pääkirjoitukseen.^{x)} Roomassa ei puhetta ole juuri yksityisestikään kommentoitu, mutta aikanaan puheen seuraukset selvinnevät.

Samassa l'Italie-lehdessä on vähän aikaisemmin ollut selostettuna eräs kreivi de Fels'in Revue de Paris'ssa julkaisema tutkielma Italian ongelmasta, missä hän katsoo sopuun pääsyn toivottavaksi ainakin Ranskan taholta ja mahdolliseksi/silloin, kun Italia ei enää toivo voivansa kansallissosialistisen Saksan kanssa muodostaa yhteis-
-~~ksi~~ Ranskan-vastais~~ta~~ rintamaa. —

Jos Italia olisikin kantanut mainittuja ajatuksia, nyt Lausannen jälkeen voinee toivoa, että Italian ja Ranskan välit,

x)

Kts. ministeri Artin raporttia n:o 6, 15/6-32.

joiden suhteen on ollut paljonkin toivomisen varaa, taas saadaan lämpimämmiksi. Tämän tästä sattuu kuitenkin valitettavia välikoh-
tauksia, mitkä osoittavat, kuinka helposti "latinalaisten sisarten"
kesken riita leimahtaa ilmieliekkiin, useinkin aivan joutavasta syys-
tä.

En tällä tarkoita uudistuvia murha- y.m. pommi-hävitysyrityksiä,
jotka antavat aihetta italialaisille syyttää Ranskaa anti-fascistien
suojelemisesta ja avustamisesta. Viimeinen tällainen välikohtaus sattui
Genevessä, parlamenttienväkisen liiton kongressissa, jossa Ranskan val-
tuuskunnan jäsen Renaudel - nähtävästi ilman suoranaista aihetta - hyök-
käsi fascistisen järjestelmän kimppuun, kutsuen kongressia italialai-
sia jäseniä sen järjestelmän edustajiksi, joka on murhannut Matteot-
tin. Italialaiset huusivat tämän johdosta "alas" Ranskan, joka suo-
jelee fascistien murhaajia! Itsessään välikohtaus ei olisi ollut vakavam-
pi - onhan Genevessä ennenkin sattunut samantapaisia -, ellei kongressi
olisi istunut Kansainliiton suojissa. Tämä asia voidaan kuitata sillä,
ettei kysymyksessä ollut ranskalaisen hyökkäys italialaista vastaan,
vaan sosialistin hyökkäys fascismissä vastaan, mutta lopputulos oli kui-
tenkin se, että Italian valtuuskunta lähti kongressista ja Italia uhkaa
kokonaan erota liitosta.

Tässä yhteydessä on ehkä syytä mainita myös siitä syytöksestä,
minkä englantilainen Daily Telegraph-lehti antaa laivasto-asiantuntijansa
heittää Italiaa vastaan silmiä, nim. että Italia salaa rakentaa sota-
laivoja - yli sen mitä Parlamentille on ilmoitettu. Väite on täällä he-
rättänyt syvää suuttamusta, ja se on heti kategorisesti peruutettu.
On suuresti ihmetelty, että tällainen väite tulee Suurbritanniasta kä-
sin, jonne suhteet ovat mitä parhaat. Olisi ollut luonnollisempaa,
niin sanotaan, jos syyte olisi tullut ranskalaiselta taholta.

Kauppoliittisella alalla taas on omat vaikeutensa. Ne kontingenttien pienennykset, mitkä Ranska pani voimaan t.k. alussa erinäisiin italialaisiin vientitavareihin nähden (hedelmät, vihannekset), herättivät täällä voimakkaan vastavaikutuksen. Vaadittiin, että Italian tuli vastata samalla mitalla, mihin sillä onkin täysi oikeus viime maaliskuussa aikaansaadun kaupallisen modus vivendi'n nojalla. Tämä tapahtui t.k. 19 p:nä, koskien Italian vahvistamat kontingentit etupäässä ranskalaisia muoti- ja ylellisyystavaroita. - Viime tiedot kertovat kuitenkin, että Ranskan hallitus, pidentäessään tuontikontingentit kolmeksi kuukaudeksi, olisi useisiin tuontitavareihin nähden kohottanut kontingenttien määrää, mikä lienee ilmaus siitä, että tästä oman hädän neuvo-
masta systeemistä pyritään pääsemään niin pian kuin olosuhteet sen sallivat.

V.a. Asiasihotaja: *H. O. Pykkänen*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5^r.....

OSASTO: C₁₀.....

ASIA: .....

Roumassa olevan lähetystön rap. no 10.

Ministeri Aitti

18/9 1932

Roomassa, elokuun 18 päivänä 1932.

N:o 748.

18/102/ae: is 22		
23/8.82		
5	10	

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra M i n i s t e r i , Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 10, jonka otsikona on:

Uusia ärtymyksen ilmauksia Italian ja Ranskan välillä.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i , erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Pietro Selli.

Vapaaherra A.S. Y R J Ö - K O S K I N E N ,

Suomen Ulkoasiainministeri,

H e l s i n k i .

Salainen.

Suomen R O O M A ..... SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 10.

Rooma ..... ssa 18 p:nä elo kuuta 19 32.

15.10.1932		10
28/8-32	2	111
		ACIA
5	C10.	

Asia: Uusia ärtymyksen ilmauksia
Italian ja Ranskan välillä.

Pääaiheena on tällä kertaa Italian äsken päättynyt suuri laivastomanööveri (lähipäivinä alkava maajoukkojen manööveri, johon 50,000 miestä ottaa osaa, ei vielä ole ehtinyt vaikuttaa), jonka eräät ranskalaiset lehdet ovat väittäneet suunnatuksi Ranskaa vastaan. Vaikka näillä väitteillä olisikin ollut, ehkäpä pääasiallisestikin, sisäpoliittinen tarkoitus, ovat ne tietysti ärsyttäneet italialaisia. Täten syntynyt keskustelu ei ole miellyttävä, varsinkaan säästykseenä Genèven konferenssille, joka sitäpaitsi saa riittävää valaistusta jo siitä, että Euroopan johtavat suurvallat heti konferenssin jälkeen järjestävät suuria manööverejä antamatta edes talouspulan sitä estää. Ja vielä lisäksi Ranskan manööverien tarkoituksena on tutkia armeijan moottorisointia, siis seikka, jossa Genèven mielestä kai on kysymys nimenomaan hyökkäysluontoisista sota-keinoista.

Italia ei voi järjestää manööverissään muualle kuin Väyh-
teyden keskiösiin. Tarkoituksiksi ilmoitettiin tutkia /ylläpitä-
mistä emämaan ja afrikalaisten siirtomaiden välillä sodan

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

sattuessa (voi kylläkin olla mahdollista, että samalla tulee tutkimuksia miten jonkun toisen maan yhteys afrikalaisiin siirtomaihinsa voidaan ehkäistä). Merkittävään, että Englantikin samassa kuussa katsastaa Välimeren laivastoaan. Täytyneekö tulkita tätä siten, että Ranskan ja Italian välinen ärtymys johtaa huomion tälle merelle, koska painopiste siinä kansainvälisessä politiikassa, joka saattaisi johtaa aseelliseen yhteentörmäykseen, sijaitsee siellä? Muutenkinhan on kyllä Malta viime kuukausina vetänyt englantilaisten huomiota puoleensa eikä vähemmän sen mielenkiinnon vuoksi, jota Italiassa on osoitettu saarelaisten kielikysymykseen. Sitäpaitsihan on Englannilla tunnetut suuret imperiumetunsa valvottavana Välimeren itäosissa. Tilanne ei ole suinkaan miellyttävä. Olen koettanut olla toivorikas latinalaisten sisarkansain suhteitten paranemisen mahdollisuudesta, mutta valitettavasti niissä näkyy kehitys kulkevan pahaan suuntaan.

Hallitusjärjestelmän erilaisuudesta johtuu suureksi osaksi eroavaisuus Ranskan ja Italian lehtien välillä, kun on kysymyksessä kirjoittelu näiden kahden maan keskinäisistä suhteista. Mikäli minä voin päätellä, ovat ranskalaiset tavallisesti alkuun hyökkäyksen. Tässä kohden ranskalaiset kyllä paremmin kuvastavat mielialaa, sillä katkeruus ei Italiassa suinkaan ole vähäisempi kuin naapurimaassa, pikemmin päinvastoin. Mutta täällä on lehtien kuri kova, ja arvioitaessa tällaisen kurin hyödyllisyyttä ainakin visseinä ulkopoliittisina jännityshetkinä, on syytä pitää mielessä, etteivät lehdet suinkaan ainoastaan kuvastaa yleisönsä mielialaa vaan sitä kiihoittavatkin. Tällä kertaa ainakin Italian lehdet ovat ryhtyneet asiaan vastaamisen tarpeissa, ja näyttääpä niillä olevan syytäkin olla katkeria.

Ne voivat esim. kysyä, mitä tasapuolisuutta on siinä, että Gorguloffin kuolemantuomiota pidetään oikeudenmukaisena rangaistuksena hirvittävästä rikoksesta, mutta palkan edestä pommeja kylväneen Bovonen ja Mussolinin murhaamistilaisuutta päiväkausia, pommit povellaan etsineen Sbardellotton kuolemanrangaist-

tus selitetään oikeudentunnon loukkaukseksi. Ja kun Mussolini äskettäin julkaisemassaan kirjoituksessa inhimillistä luonnetta analysoidessaan tuli tulokseen, ettei ole aihetta uskoa sotien lakkaavan, niin selitettiin hänen sillä osoittaneen valmistavansa sotaa ja pyrkivänsä siihen. Mutta kun Paul Boncour äskettäin Verdunin luona pitämässään puheessa väitti olevan sentimentaalista jaarittelua huutaa rauhaa sitä järjestämättä, harhaluuloa uskoa, että ristiriidat voidaan rauhallisesti ratkaista, ellei sovintotuomioita kyetä tekemään pakollisiksi, niin tästä ei tehty, ei Italiassakaan, sitä johtopäätöstä, että Ranskan hallitus siis valmistaa sotaa. Tätä erilaisuutta ei riitä selittämään se, että Mussolini perustaa pessimisminsä käsitykseensä ihmisluonnosta ja Paul Boncour tekee johtopäätöksensä käytännöllisen politiikan kysymyksistä. Italialaiset näkevät tässä erityistä pahansuopuutta, halua arvostella heitä erikoisen epäedullisella tavalla ja ovat katkeria.

Enemmän kuitenkin on suututtanut laivastomanööverin tulkitseminen alussa mainitulla tavalla. Näin ovat tehneet Journal des Débats, Ere nouvelle, Intransigeant ja muut, viimeainittu vielä menneen pahansuopaisessa viisastelussa niin pitkälle, että on selittänyt manööverin suunnitelmassa tarkoitetun Korsikaa sillä "saarella", joka oli kuviteltava vissiin paikkaan. Italialaiset lehdet ovat vastanneet ärtyisästi, jotkut hieman hämmästyneinä, jotkut uhmatenkin. Corriere della Sera esim. on huomauttanut, että Italian laivasto-ohjelma on järkipiperäinen ja erittäin nykyaikainen, ja lisännyt: se olisi ollut enemmän, jos olisi ollut tarpeen, se on oleva enemmän, jos tulee tarve. Ja vielä se lisäsi: että laivastomme voisi olla uhkana Välimerellä toimivan vastustajan liikeyhteyksille, sen me myönnämme, vieläpä täydymme sitä uskoa ja toivoa, samalla kun harras halumme on, ettei tule tarpeelliseksi sitä näyttää.

Giornale d'Italia on ranskalaisille vastatessaan ottanut

vaivakseen todistaa, että riittävän vahva laivasto on Italialle tarpeellinen sen elinetujen vuoksi eikä suinkaan senvuoksi, että sitä tarvittaisiin "kuljettamaan mustia sotilaita Europan sota-näyttämölle". Numerot, jotka lehti esittää osoittaakseen, miten suuressa määrässä Italian ei vain sotilaallinen turvallisuus vaan siviiliväestön henki ja elämä riippuu laivaston tehokkuudesta, ovat riittävän kuvaavia mainitakseni niistä muutamia. Italialla on suojattavana rannikoita 7989 km. kaikki Välimerellä (Ranskalla 5385 km.). Suljettuna Välimereen Italia on paljon vaikeammassa asemassa välttämättömien tarpeiden hankintaan nähden ulkoapäin kuin esim. Ranska rannikkoineen kolmella merellä. V. 1928 Italian tuonnista 22,575,309 tonnia saapui meritse, ja vain 6,813,165 tonnia maarajan ylitse. Meritse tahtuvasta tuonnista 17,442,095 tonnia saapui Gibraltarin salmen kautta ja siis paljon pienempi määrä idästäpäin. Tuonnista suurin osa käsitti viljaa ja raaka-aineita, siis leipää ja työtä väestölle. Tällaisten seikkain nojalla Balfourin v. 1921 Washingtonin konferenssissa myönsi riittävän vahvan laivaston tarpeelliseksi Italialle.

Tämä kansainvälinen keskustelu tarjoaa näytelmän, joka on liiankin tuttua vanhastaan suurvaltain valmistautuessa vastaiseen sotaan. Kukin etsii naapurista syytä aseistuksen kehittämiseen. Ranskalaiset lehdet nytkin vanhaan hyvään malliin maa-laavat italialaisia paholaisia veronmaksajainsa seinille saadaksesen menosääntöön rahaa uusia laivastovarusteluja varten. Ja Italialaiset vastaukseksi koettavat kiihoittaa yhtä paljon ellei enemmänkin rasitettuja kansalaisiaan kantamaan yhä raskaampia taakkoja. Taustana tälle kaikelle on Geneve loppumattomine keskusteluineen aseiden vähentämisen välttämättömydestä. Ikäänkuin tällaisen mielialan vallitessa mitkään aseiden vähentämistä koskevat konferenssit voisivat muuta kuin epäonnistua.

Samassa yhteydessä on tehty koko lailla naivi yritys kylvää epäluuloa Italian ja Turkin välille puhumalla Italian

aikomuksesta tehdä valtauksia Anatoliasta. Jos Italialla on joi-
takain toiveita maa-alueisiin nähden Välimeren itäosissa, niin ne
eivät ole enää monilukuisiin vuosiin koskeneet Turkin alueita.
Siinä suhteessa fascismi on, kuten ennen olen maininnut, kulke-
nut tietä, jolle jo edellinen regimi lähti, läntisten suurval-
tain vielä kaikin keinoin yrittäessä murskata Turkin. Nyt on
Italian ja Turkin ystävyys niin lujalla pohjalla, niinkuin sekä
Italian että Turkin lehdet ovat mainittujen yritysten johdosta
vakuuttaneet, ettei sitä sumenneta viittauksilla turkkilaisille
hyvin tuttuun Italian toimintaan Rhodoksella, jonne Italia ra-
kentaa lujaa laivastoasemaa muka nimenomaan Turkin pään menoksi.
Näitä virheitä, joita länsivaltain politiikka on kuluneena vuosi-
kymmenenä tehnyt niin Italian kuin Turkin (ja Saksankin) suh-
teen ja joiden seuraukset nyt alkavat olla kenen hyvänsä näh-
tävässä, ei korjata noin lapsellisilla yrityksillä.

Roomassa, elokuun 18 päivänä 1932.

Benito Mussolini

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₁₀.

ASIA: .....

Roomassa olevan lähetystön rap. no 11.

Ministeri Actti.

18/8 1932.

Roomassa, elokuun 18 päivänä 1932.

N:o 749.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
16 162 lae. i. 32		
28/8.32		
	5 C10	

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia Teille, Herra M i n i s t e r i , lähettää Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 11, jonka otsikkona on:

"Maanjäristys" Italian diplomaattimaailmassa.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i , erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Sutkus Ahto.

Vapaaherra A.S. Y R J Ö - K O S K I N E N ,

Suomen Ulkoasiainministeri,

H e l s i n k i .

Suomen R. O. O. M. A. SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 11.

Rooma ssa 18 p:nä elo kuuta 19 32.

16 162 Rec. 1-92	
20/8. 34	
5 C10.	

Asia: "Maanjäristys" Italian
diplomaattimaailmassa.

"Tämä on maanjäristys" - sanat ovat erään niistä suur-
lähettiläistä, jotka Mussolini äskeisessä suuressa diplomaatti-
ensa siirtelyssä päästi "lepoon", niinkuin täällä sanotaan.
Eräs toinen diplomaatti, joka melkeinpä omaksi hämmästykses-
seen sai siirron toiseen paikkaan tarvitsematta jäädä "lepoon"
selitti tapausta seuraavasti: Mussolini kyllästyneenä Grandin
ja hänen nuorukaistensa jokaviikkoiseen pyyntöön saada ylennys
sanoi: menkää sitte kaikki.

Edellinen lause on oikea, sillä maanjäristys se oli.
Jälkimmäistä en pidä oikeana, sillä se liikaa vähentää tapah-
tuneen mullistuksen asiallista merkitystä. Uskon, kuten yleensä-
kin näyttään uskovan, että sillä on suurempi merkitys kuin
eräiden "nuorten miesten" mielitekojen tyydyttäminen. Että nä-
mä nuoret ovat tyytyväisiä, se on kyllä varma, mutta se kai
on Mussolinille sivuseikka.

Joka tapauksessa on huomiota herättävää, että uudet,
ensi kertaa ulkomaille vastuunalaisiin paikkoihin lähetetyt
suurlähettiläät ja lähettiläät ovat nuoria miehiä, yleensä kes-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

.....
.....
.....

- 1) Tavallinen. .... lle.
2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
3) Ei tiedoituksiin. ....
4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

ki-ikä on siinä 40 tienoissa, nuorin heistä, Varsovaan nimetty Bastianini, vasta 33 vuotias. Mitä "lepoon" siirrettyihin tulee, ei heistökään kukaan - kuvaavaa sekin! - ole vielä siinä iässä että olisi iän vuoksi ollut pakoitettu eroamaan, sillä vanhin ambassadeureista, de Martino, Washingtonista, on 64-vuotias, Parisista lähtevä Manzoni ja Berlinin jättävä Orsini Baroni kumpikin 61-vuotiaita, Varsovasta poistuttu Martin Franklin ja Madridista poistuva Durini da Monza, kumpikin 56-vuotiaita. Poistuvista ministereistä taas vanhin on 61-vuotias ja nuorin 52-vuotias.

Italian lehdistö itse alleviivaa sitä, että uudet miehet ovat kaikki nuoria, mutta toteaa, että heillä on riittävä määrä koulutusta ja tottumusta, jonka arvon Mussolini ymmärtää. Onkin merkille pantavaa, ettei nimitetyistä lähettiläistä ainoakaan tule aivan suoraan sisäpolitiikasta tai puolue toiminnasta diplomatiaan. Bastianini on kyllä erityisesti kunnostautunut sodassa ja sitte toiminut puolueessa, ollen yhteen otteeseen fascistipuolueen sihteerinä, sekä parlamentissa, mutta hän on jo ehtinyt saada diplomaattista tottumusta Ateenassa, jossa hän on huomattavan menestyksellisesti toiminut. Pedrazzi, joka on lähetetty Chileen, on alkuaan lehtimies, mutta kuuluu "karrieeriin" vuodesta 1927 ja oli viimeksi Pragissa. Cantalupo on samoin lehtimies, mutta on ehtinyt toimia lähettiläisenä Kairossa ennenkuin nyt saa suurlähettilään paikan Brasiliassa. Mazzolini, joka nimitettiin ministeriksi Montevideoon, on alkuaan parlamentaarikko ja puoluemies, mutta on palvellut viime vuodet konsulitoimissa. Ottaen tämän huomioon saattoikin eräs italialainen diplomaatti minulle vastata kysyessäni Bottain mahdollisuuksia päästä Moskovaan, etteihän hän ole mikään diplomaatti.

Suomessa tunnetuista italialaisista diplomaateista on kaksi saanut toivomansa siirron, nimittäin kreivi Pagliano, jo-

ka viime vuodet on ministeriössä hoitanut hyvin raskastöistä A-osastoa (Amerika, Afrika, Aasia), on siirretty Kairoon. Mar-
kiisi Paterno, joka viimeksi on ollut lähettiläänä Addis-
Abebassa ja tarvitsee terveytensäkin vuoksi nyt pohjoisempaa
ilmastoa, on hyvin tyytyväinen tultuaan nimitetyksi Tukholmaan.

On muuten hieman huvittava ristiriitaisuus siinä, että
fascistit, samalla kun lausuvat kiitollisuutensa eronneille sii-
tä, että nämä ovat niin "taitavasti ja lujasti puolustaneet
Italian etuja ja toimineet fascismin aatteen levittämiseksi maa-
ilmassa", tahtovat antaa tapahtuneelle nimityssarjalle sen mer-
kityksen, että uudet "vievät maailman pääkaupunkeihin fascismin
kymmenvuotisen toiminnan kautta juuriaan myöten muuttuneen kan-
sansa hengen", että he "uudesta sisäisestä ilmacehästä lähte-
neinä moninkertaistuttavat Italian arvon ulkomailla ja osoittau-
tavat suuren mussolinilaisen politiikan älykkäiksi työtovereik-
si". Suurempaa fascistista aktiivisuutta kieltämättä uusilla ni-
mityksillä tavoitetaankin, eikä liene aiheetonta käsittää senkin
osaltaan osoittavan, että Mussolini tahtoo aloittaa muodollises-
tikin omalla johdolla vielä entistäkin tarmokkaammin vaiheen
Italian ulkopoliitikassa. Silti tuskin on syytä puhua sen muut-
umisesta, sillä itse hän on sitä tähänkin saakka johtanut,
vaikka Grandi onkin ollut, kuten eräs italialainen fascistinen
lehtimies minulle yliolkaisesti sanoi, "Genèvessä puhumassa sitä,
mitä hänen on käsketty puhua; johon kuka hyvänsä olisi aina-
kin yhtä suurella menestyksellä kyennyt".

Jos huomattavampaa muutosta tapahtuu, niin koskee se kai
Kansainliittoa. Siitä saa ainakin olla varma, että, ellei Mus-
solini ennen syyskuun loppua nimitä uutta ulkoministeriä, mikä
ei ole luultavaa, niin ei Italian delegatsion puheenjohtajana
tule enää olemaan ulkoministeri. Kysyin tavatessani ulkoministe-
rion uuden kabinettin ^{päällikön} ~~sihteerin~~, entisen Ankaran suurlähettilään,
parooni Aloisin, hänkö tulee edustamaan Italiaa yleisistunnossa,

johon hän vastasi, että sitä asiaa ei vielä ole päätetty, ja että luultavasti tulee joko hän tai alivaltiosihteeri Suvich. Hän mainitsi, että heidän huomiotaan on toistaiseksi etupäässä kiinnittänyt valmistautuminen suunniteltuihin taloudellisiin konferensseihin. Kansainliitton nähdessä on muuten kylläkin kuvaavaa, että tšekkiläisen ulkoministeriön ehkä paras Kansainliiton työn tuntija (ehkäpä Scialojankin edellä), Rosso, on lähetetty niin kauas Kansainliitosta kuin Washingtoniin. Hänen poistumisestaan on muutenkin valitettava, sillä hän on ollut tšekkiläisen ulkoministeriön paras mies, mitä tulee ystävälliseen ja luontevaan auliuteen kanssakäymisessä ulkomaalaisten lähetystöpäällikköiden kanssa. Mitä uusista miehistä siinä suhteessa tulee, on vielä tietämätöntä. Hyvää on syytä toivoa ainakin uudesta alivaltiosihteeristä, Suvichistä. Hän luultavasti on edukseen poikkeava entisestä, Fanista, joka ei näyttänyt paljoakaan tietävän, ainakaan uskaltanut tai osannut sitä näyttää, ja jonka kanssa kosketus senvuoksi oli jokseenkin hedelmätöntä.

Europän osaston päälliköksi Madridiin lähetetyn Guariglian tialle tulee ministeri Gino Buti, jonka virkauralla tuskin on ollenkaan toimintaa edustustoissa ulkomailla, mutta sensijaan erittäin runsaasti konferenssikokemusta (myöskin Kansainliitosta), jonka hän on saavuttanut Italian delegaatioiden joko sihteerinä tai asiantuntijana.

Roomassa, elokuun 18 päivänä 1932.

Pietro Matti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10

ASIA:

Roumassa olevan lähetystön rap. no 12,

Ministeriön tieto.

26/9 1932.

Roomassa, syyskuun 26 päivänä 1932.

N:o 824.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
12/162 la: 1-88		
1/10.32		
WILIA	CLASSE	ALIA
5	C10	

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i, Suomen Roomassa olevan
Lähetystön raportti N:o 12, jonka otsikkona on:
Italia ja Kansainliitto.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i, erin-
omaisen kunnioitukseni vakumus.

Puolteen M. M.

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 12.

R o o m a s s a 26 p:nä syys kuuta 1932.

17/10/32	10-32	
5	C10	

Asia: Italia ja Kansainliitto.

Ymmärrettävää uteliaisuutta on herättänyt kyymys Italian vastaisesta suhtautumisesta Kansainliittoon, eikä ole puuttunut ennusteluja, että fascistinen hallitus harkitsisi vetäytymistä syrjään koko tästä kansainvälisen yhteistoiminnan muodosta. Varsinkin Italian epäonnistuminen viime aikoina Genevessä on antanut näihin olettamuksiin aihetta. Aivan äskettäin on lisäksi tullut Saksan tunnettu kanta aseidenriisuntakysymyksessä. Lähellä on tällöin kysymys, mitä tekee fascistinen hallitus, jonka johtaja on niin jyrkästi asettunut Saksan vaatimuksien taakse. Näihin kysymyksiin on ainakin tällä hetkellä vastattava, ettei fascistinen hallitus tee muuta kuin jatkaa yhteistoimintaa Genevessä.

Äskettäin suurlähettilääksi Washingtoniin nimitetty Rosso on tämän vahvistanut ja aivan jyrkästi kumonnut kaikki Italian eroamista Liitosta koskevat huhut. Vaikka pitäisikin mielessä, että Rosso itse on Kansainliiton toiminnan etevä tuntija ja, sen voinee liioittelematta sanoa, Liiton ystävä, niin että hänen optimisminsa tässä suhteessa voi olla jossakin määrin valoisampaa kuin todellisuus, ovat hänen sanansa olleet niin

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

1 jäljennös on lähetetty ulkoministerin Yrjö Korkinelle Geneveen

- 1) Tavallinen. .... lle.
- 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
- 3) Ei tiedoituksiin. ....
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

varmat, ettei ole syytä epäillä Italian ainakaan nykyedellytyksin aikovan eristäytyä.

Tämä on muutenkin luonnollista. Ei puutu Italiassakaan ääniä, jotka yksityisessä keskustelussa ystäväinsä kanssa ilmaisevat huolestumisensa sen johdosta, että Italiaa saattaa uhata eristetyksi joutuminen. Ranskan ja Englannin jatkuva yhteisymmärrys suurissa kansainvälisissä kysymyksissä on omiaan italialaisia hermostuttamaan. Puolan lähentyminen Neuvostoliittoon, jonka jokainen uskoo tapahtuvan Ranskan suostumuksin, sekä Ranskan hallituksen omat keskustelut sovjetin kanssa antavat aihetta pelätä niiden johtavan lähentymiseen sovjetin sekä Ranskan ja Pikku Ententen välillä. Kun Ranskalla on annettava, mitä Saksalla ja Italialla ei ole, nim. rahaa, on selvää, että sovjet tähän käteen tarttuu, jos se ojentautuu heidän ulottuvilleen. Silloin Saksaa ja Italiaa uhkasi eristäytyminen silläkin taholla. On luonnollista, että fascistihallitus tekee mitä voi tällaisia vaaroja välttääkseen eikä sellaisten mahdollisuuksien hämäoittäessä näköpiirissä suinkaan halua erota kansainvälisestä yhteistyöstä. Kansainliittoa koskeva kritiikki onkin Italian lehdissä viime aikoina vaijennut, mikä saattaa olla merkki sekini.

Olin äskettäin erään ulkoministeriön virkamiehen luona, ja tällöin tuli puhe muun muassa aseiden riisuntakysymyksestä. Hän teki kaikkensa selittääkseen, ettei Englannin hallituksen tunnettu vastaus Saksan tasa-arvoisuusvaatimukseen ollut niinkään ikävä Saksalle (ja tietysti: Italialle!) kuin yleensä käsitetään. Se sisältää hänen mukaan pääkohdissaan paljonkin, melkeinpä myötämielisyyttä Saksan kantaan nähden, mutta ainakin viittauksia riitakysymyksen sovittelevaa ratkaisua kohden. Hän vakuutteli, että Italian hallitus oikeastaan on samalla kannalla kuin Englanti, sillä hekin ovat antaneet Saksan selvään ymmärtää, vaikka tosin yksityisluontoisissa ystävällisissä keskusteluissa, että ajankohta Saksan vaatimuksen esittä-

miselle on erinomaisen huonosti valittu.

Edelleen hän selitti, että Italian hallituksen toimintalinja tässä erikoiskysymyksessä käy samaan suuntaan kuin Englannin ja Yhdysvaltain, ja että nämä kolme tulevat tekemään kaikkensa saadakseen sovittelutietä ristiriidan Saksan ja Ranskan välillä tässä erikoiskysymyksessä poistetuksi päiväjärjestyksestä.

Roomassa, syyskuun 26 päivänä 1932.

Luigi St. -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

Romasta olevan lähetysten rap. no 13.

Ministeriotti.

26/9 1982.

Roomassa, syyskuun 26 päivänä 1932.

N:o 825.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
18/10/32		1. 10. 32
1/10-32		
5	C10	

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 13, jonka otsikkona on:

Huhuja Italian puolustusvoimain johdon uudelleenjärjestelystä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

P. Penttinen

Vapasherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,

Suomen Ulkoasiainministeri,

Helsinki.

Salainen.

R O O M A S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 13.

R o o m a s s a 26 p:nä s y y s k u u t a 19 32.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 18/168/1932		
4/10-34	L.M.	
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	C10	

Asia: Huhuja Italian puolustus-
voimain johdon uudestaan-
järjestelystä.

Jo jonkun aikaa on kulkenut huhuja, joiden mukaan Italian sotalaitoksen ylin johto tulisi radikaalisesti uudestaan järjestettäväksi. En ole välittänyt ennen näistä huhuista ilmoittaa, mutta koska ne näyttävät pysyvän hengissä ja leviävän, saattaa niissä olla jotain pohjaa.

Huhujen mukaan on tarkoituksena yhdistää sotalaitoksen kolmen pääaselajin: maa-armeijan, laivaston ja ilmailuvoimain ylin hallinnollinen johto. Niitä johtaa nykyisin kutakin oma ministeriö, ja nämä aijotaan hävittää. Perustettaisiin uusi toimi koko sotalaitosta varten, eräänlainen ylitarkastajan toimi, johon jo mainitaan ehdokaskin, nimittäin yleisesikunnan nyky-päällikkö, armeijakunnan kenraali Bonzani. Sotalaitoksen ylin hallinnollinen johto ja määräysvalta keskitettäisiin suoraan pääministerin käsiin. Tällöin tahdotaan nimenomaan alleviivata sanaa p ä ä m i n i s t e r i n eikä sanota: Mussolinin. Tällä haavalla on tietysti asiallisesti sama, miten sanotaan, mutta tuolla eroituksella on merkitystä, niinkuin selviää eräästä selityksestä, jonka olen kuullut annettavan siitä, mikä on näiden muutosten aiheena.

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- .....
.....
.....
- 1) Tavallinen.
  - 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
  - 3) Ei tiedoituksiin.
  - 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

Näitä selityksiä on useampia. Yhden olen kuullut tšekäläisistä ulkomaalaisista diplomaattipiireistä, joissa selitettiin tarkoituksena olevan Italiassakin päästä siihen, ettei budjeteista enää olisi niin helposti nähtävissä, paljonko varoja kulutetaan kunkin aselajin kehittämiseksi, kun budjetti laadittaisiin yhteisesti kaikkia varten. Lempiaseelleen, ilmailulle, oletettiin fascistihallituksen tällä tavoin haluavan varata riittävästi rahaa silti maailmaa liikaa hälyyttämättä.

Toisen selityksen kuulin fascistipiireistä. Oli puhe vaikeasta kysymyksestä, miten käy fascismin, jos kaikesta huolimatta Mussolinille jotain inhimillistä tapahtuisi. Eikö silloin olisi pelättävissä vaarallisia riitoja eri henkilöiden välillä, jotka saattaisivat pitää kukin itseään enimmänsä ansioituneena Mussolinin vaippaa kantamaan. Tällöin sain kuulla, että sotalaitoksen ylimmän johdon keskittäminen pääministerin käsiin tarkoittaa tuollaisten vastaisten riitaisuuksien mahdollisuuden vähentämistä. Kun koko sotalaitos on keskitetty yhden miehen käsiin, joka on lähinnä kuninkaan jälkeen, niin on hänellä jo sen kautta käsissään niin paljon valtaa, että se, joka, Mussolinin ehkä joutuessa pois, asetetaan fascistihallituksen pääksi, voi pitää puolensa mahdollisia kilpailijoita vastaan.

Kerron, mitä kuulin, enkä liitä tähän mitään huomautuksia.

Jos nämä huhut sisältävät totuutta, niin herää kysymys, mihin asetetaan sellainen huomattava fascistisuuruus kuin ilmailuministeri Balbo, yksi kvadrumviireistä ja sen kautta fascismin ylimpään aristokratiaan kuuluva, nuori, lahjakas, tarmokas ja helposti suosiota saavuttava mies. Kysyinkin tätä, ja minulle vastattiin, että hänelle on varattu korkea paikka siirtomaiden hallinnossa.

Mutta Rooman historia on ennekin osoittanut, että periferiaan siirretyt voimakkaat henkilöt ovat voineet käydä keskushallitukselle vaarallisiksi.

Roomassa, syyskuun 26 päivänä 1932.

Paulesotti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/10.

ASIA: .....

Rouvan olavin lähetysten rap. no 14.
Ministeri Artti.

26/9 1982.

Roomassa, syyskuun 26 p:nä 1932.

N:o 826.

U. 10/2	...	11
N:o	19163	he. 11 32
	4/10. 32	
		ADIA
	5	C 10

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan
lähetystön raportti N:o 14, jonka otsikkona on:

Lisää muutoksia Italian diplomaattikunnassa
Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

M. A. S.

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,

Suomen Ulkoasiainministeri,

Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 14.

R o o m a s s a 26 p:nä syys kuuta 1932.

19/10-32
5 C10

Asia: Lisää muutoksia Italian
diplomaattikunnassa.

Kerrotaan - tämä on taaskin huhu, jonka olen kuullut sellaiselta taholta, että katson voivani sen ^{Kerton} mainita - että Mussolini on päättänyt toimeenpanna suuria muutoksia Italian nuoremmassa diplomaattikunnassa. Hän ei, niin väitetään, ole siihen kuuluviin henkilöihin kaikkiin tyytyväinen. En tahdo mainita kuulemaani lukua niiden henkilöiden määrästä, joita siirrot koskisivat, koska se on reipasotteiselle fascismillekin vähän liian satumainen. Melkoinen osa näistä henkilöistä joutuisi suorastaan pois diplomaattiluetteloista, toiset saisivat siirtoja. Sijaan otettaisiin sellaisiakin sopiviksi katsottuja, jotka eivät vielä ollenkaan ole "karrieerissa". Itsessään ei tämä huhu ole suinkaan mahdoton, sillä sellaiseen toimenpiteeseen on täälläkin syytä, ja miksipä ei alemmissä toimissa olleita lähettettäisi muille aloille, koska nuorenpuoleisia lähettiläitä on sama kohtalo koskenut. Nämä siirrot tulevat tietenkin tapahtumaan hiljaisuudessa, perheen piirissä, melua synnyttämättä.

Joka tapauksessa tulee julkisuudessaakin pian tapahtumaan yksi siirto, nimittäin ministeri Talianin siirtäminen ulkoministeriön protokollaosaston päällikön paikalta lähettilääksi Haagiin

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. _____ lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi _____ lle.
 3) Ei tiedoituksiin. _____
 4) Ei tiedoituksiin, mutta _____ lle.

Täkäläisessä diplomaattikunnassa ei Taliani näytä nauttivan jakamatonta suosiota. Arvellaan, että jos hän lähettiläänä on yhtä ylimielinen ja asioistaan vähän selvillä kuin protokollaosaston päällikkönä, niin ei hänestä suurta hyötyä ole. Omasta puolestani en voi hänestä sanoa mitään pahaa, jos en erikoisesti hyvääkään. Hän on syntynyt 1887, oli m.m. sihteerinä Pietarissa vuodesta 1916 ja vallankumouksen aikana kuuluu osittaneen suurta urhoollisuutta italialaisten ~~xxx~~ naisten ja lasten pelastamisessa ambassaadin suojaan.

Mahdollista on myöskin, että ennen usein huhutusta vaihdoksesta Moskovan suurlähettilään paikalla tulee tosi. Siihenhän on kauan huhuttu Bottaita, joka syyskesällä erosi korporatiomистерin paikalta eikä ole vielä uutta tointa saanut. Nyt kerrotaan Mussolinin hänelle tarjonneen valittavaksi jotain tointa siirtomaissa, jonkun sanomalehden johtajan paikkaa tai jotain suurlähetystöä. Siirtomaihin hän ei kuulu haluavan, ei myöskään aikovan karkoittaa paikaltaan ketään suurlehtien johtajista. Hän kallistunee Moskovan suurlähettilään paikkaan päin. Miten sitten lienee. Joka tapauksessa voi ymmärtää, että Moskova häntä miellyttää jo pelkästään palkkaetujensa vuoksi. Sillä sikäläisellä Italian suurlähettiläällä väitetään olevan palkkaa 100,000 liiraa kuukaudessa ja, niinkuin eräs fascisti huomautti, nykyinen suurlähettiläs elää sillä summalla koko vuoden ja pistää 11 kuukauden palkan taskuunsa. En tiedä, onko niin, mutta jos onkin, niin ei tietysti säästäväisyys ole pahe ulkomailla, koska se on hyve kotimaassa. Joka tapauksessa se saattaa vaikuttaa nuoren Bottain päätökseen.

Voinen mainita vielä, että samalla kertaa väitettiin Italian lähettiläällä Tukholmassa olevan palkkaa 45,000 liiraa kuukaudessa ja Hebsingissä, ehkä 30,000 liiraa, mikä sekini riittää.

Roomassa, syyskuun 26 päivänä 1932.

Enrico Mattei

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/D.

ASIA:

Romassa olevan lähetystön rap. no 15.

Ministeri artti.

26/9 1982

Roomassa, syyskuun 26 päivänä 1932.

N:o 827.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20/10/32		
1/10. 32		
IRMA	CASTO	ASIA
5 C10		

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 15, jonka otsikkona on:

Saksan suurlähettilään vaihdos.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Pretunhti

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö

RAPORTTI n:o 15.

R o o m a s s a 26 p:nä syys kuuta 19 32.

Ulkoministeriön...		
No 20 163 he. 37		
1/10-32	2	1
FINLAND	EUROPA	ASIA
5	C10	

Asia: Saksan suurlähettilään
vaihdos.

v. Schubertin poiskutsuminen Roomasta on herättänyt suurta huomiota. Ensiksi senvuoksi, että hän on niin vähän aikaa täällä ollut, sillä hän jätti valtakirjansa vasta 25 p. marraskuuta 1930. Toiseksi siksi, ettei hänelle ole löydetty toista paikkaa vaan jää hän, kuten hänen virkamiehensä täällä ovat sanoneet, kadulle.

Selityksiä tähän on useita. Ensiksi, että hän muka ei ole päässyt hyvin suhteisiin Mussoliniin. Jos tässä on perää, mistä en täällä ole saanut vahvistusta, perustuu se aivan intiimiin seikkoihin. Toinen selitys oli se, että kysymyksessä on muka Neurathin kosto. Schubertin väitetään nimittäin Berliinin ulkoministeriössä vastustaneen Neurathin nimitystä Lontoonseen, kun hän joutui kutsuttavaksi pois Roomasta, missä oli loukannut Gerhart Hauptmannin, saksalaisten kertoman mukaan hyvin herkkää itsetietoisuutta. Tätäkin selitystä vastustavat asiantuntevat henkilöt, jotka väittävät, ettei Neurath ole suinkaan ollut halukas Schubertin poiskutsumiseen.

Eräiden tšekäläisten ulkomaalaisten kolleegain joukossa näkyy olevan vallalla se käsitys, että Schubertin kukistaa

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. ....
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin. ....
 4) Ei tiedoituksiin, mutt: ..... lle.

nykyinen hallitussuunta Saksassa, joka ei siedä Rooman suurlähettiläänä Stresemannin ystävää ja läheistä työtoveria, joka hänen kanssaan Ranskanpolitiikassa edusti nyt hylättyä suuntaa. Kun tiedustelin, mitä tšekäläisessä ulkoministeriössä pidetään poiskutsumisen syynä, ei siellä sanottu uskottavan mihinkään tällaisiin poliittisiin syihin. Viitattiin vain siihen, että Schubert kuulema on ikävä luonne, varsinkin läheisemmille työtovereilleen kiusallinen. Lieneekö sittenkin niin, että Schubert on käynyt joidenkin tšekäläisten henkilöiden hermoille syystä tai toisesta.

Roomassa, syyskuun 26 päivänä 1932.

Pietari Kth.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA:

Romassa olevan lähetystön rap. n:o 16.

Ministeri Artti.

8/12 1932.

Roomassa, joulukuun 8 päivänä 1932.

N:o 991.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
23/163 (ae)	11.11.32	
14/12.32	3	LL
5	C10	

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra M i n i s t e r i , Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 16, jonka otsikkona on:

Rooman ilmapuolustusharjoitukset.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i , erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Atti

Vapaaherra A.S. YRJÖ-KOSKINEN,
Suomen Ulkoasiainministeri,
Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 16.

R o o m a s s a 8 p:nä joulukuuta 1932.

LIIKON...		
23/163 Pac. 13/34		
14/12.34.3		LII
HYVÄ	...	KUJA
5	010	

Asia: Rooman ilmapuolustusharjoitukset.

Viime syyskuun lopulla pidettiin Roomassa, kuten tunnettua, suuret harjoitukset, joiden sotilaallisena päätarkoituksena oli tutkia, miten tehokkaita n.s. passiivisia keinoja on käytettävänä suuren kaupungin puolustamiseksi ilmahyökkäystä vastaan, ja joilla samalla tahdottiin antaa erinäisille laitoksille, kuten palokunnille, Punaiselle Ristille, järjestysvallalle, tilaisuutta harjoitteluun sekä opettaa väestöä tietämään, miten on meneteltävä hyökkäyksen sattuessa. Ohjelma oli siis laaja. Miten perusteellisesti se toteutettiin, käy ilmi jo siitä, että harjoitukset kestivät 28:n päivän illasta 30:n päivän aamuun.

Koko tämän ajan oli väestö määrätty olemaan varuillaan ja sille oli annettu hyvin tarkkoja toimintaohjeita. Pimeän tultua oli katuvalaistus rajoitettu, ja vaikka sisävalaistus oli rajoittamattomana toimesta, oli asujamiston määrä yleensä päästää niin vähän valoa kuin mahdollista loistamaan akkunoista. Kun määrätty sireenimerkit kuultiin, ei mitään valoa saanut näkyä asunnoista, ja katuvalaistus sammutettiin. Samassa hetkessä oli kaikkien kadulla liikkuvien poistuttava aukeilta paikoilta ja riennettävä porras- ja katettuihin porttikäytäviin, jotka talonmiesten täytyi pitää auki koko ajan. Ko-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. _____ lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi _____ lle.
 3) Ei tiedoituksiin. _____
 4) Ei tiedoituksiin, mutta _____ lle.

ko yksityinen ajoliikenne kaduilla oli samassa pakoitettu pysähtymään, ja autoissa matkustajain oli piilouduttava samalla tapaa kuin jalankulkijain. Ajopelit itse oli seurasautettava katuvierille mahdollisimman syrjäisiin paikkoihin. Raitiotievaunut oli myös tyhjennettävä ja niiden kuljettajilla oli pari minuuttia aikaa viedä ne pois katuristeyksistä ja yleensä sellaisista paikoista, missä ne voivat olla esteenä pakolliselle liikenteelle, s.o. palomiestön, Punaisen Ristin ja sotilasviranomaisten kiireiselle liikunnalle.

Koko tämä suuri koneisto toimi täsmällisesti. Täydellä syyllä kiitettiin Rooman väestöä siitä kurista, jota se oli osoittanut harjoitusten kestässä. Kaupungin pimentäminen tapahtui nopeasti ja virheettömästi ja katuliikenteen keskeyttäminen kävi liukkaasti. Väestö sai siis opetuksen, jota sille tahdottiin antaa. Ja sotilasviranomaiset saivat myöskin sen osittain kielteisen tuloksen, jota olivat odottaneetkin.

Sellainenkin tarkkaaja, joka ei ole asiantuntija ja jolla ei ollut tilaisuutta etsiä mahdollisimman hyvää paikkaa havaintoja varten, saattoi nähdä, ettei puolustautuminen onnistunut tyydyttävästi. Oli aivan ilmeistä, ettei valonheittäjien monilukuiset tulikeilat, jotka risteilivät taivasta ja joita totesin väliin yksistään Rooman taivaan läntisellä puoliskolla kolmisenkymmentä, suinkaan voineet tehokkaasti löytää hyökkääviä lentokoneita. Ainoat merkit niistä, mitä näkyi, olivat pudotettuja pommeja merkitsevät valot, jotka hiljalleen leijailivat kaupungin päällä. Saattoi todeta esim. että se aika, jonka kuluessa kaupunki oli tehtävä pimeäksi hälytysmerkin jälkeen, ei aina ollut ehtinyt kulua umpeen, kun jo merkkipommit syttyivät korkealla pimeässä.

Heti harjoituksen jälkeen oli siis yleisenä käsityksenä, että se oli antanut kielteisen tuloksen, mitä niissä käytettyihin puolustuskeinoihin tulee, nimittäin kaupungin pimentämiseen, hyökkääjien etsimiseen valonheittäjillä ja niiden vastustamiseen maasta käsin tapahtuvalla pommituksella. Sotilasviranomaiset eivät myöskään tätä

salanneet. Vaikka tietysti pidetään salassa ne yksityiskohtaiset tulokset ja kokemukset, joita saatiin, on yleistulos tunnustettu julkisestikin esim. Italian Kuninkaallisen Ilmailuklubin virallisessa julkaisussa, joka sunnuntai ilmestyvässä "Le vie dell'aria" nimisessä lehdessä. Kirjoitus, jonka lehti harjoitusten johdosta julkaisi, on varustettu kuvaavalla otsikollakin: "Taivasta voidaan puolustaa vain taivaalla". Koska asiaa harrastaville saattaa olla kiintoisaa tietää, mitä lehti kirjoitti, suomennetaan tähän kirjoitus melkein kokonaisuudessaan.

"Roomassa on suoritettu ilmapuolustuskokeita. Harjoituksilla oli tarkoituksena tutkia tarkkailukeinoja, taivaan valaisemista, yhteistoimintaa ja maasta tapahtuvan torjunnan keinoja.

Kuten tunnettua, ilmapuolustus voi olla aktiivista ja passiivista. Passiivinen puolustus käsittää sellaisia keinoja kuin asuntojen pimentäminen, katujen tyhjentäminen, liikenteen seisauttaminen, asujämiston saattaminen suojaisiin paikkoihin, haavoittuneiden hoitohenkilökunnan ja palomiestön toiminnan nopeus ja täsmällisyys, kaasujen vastustustoiminta jne. Aktiivinen puolustus käsittää hyökkääjien takaa-ajon ja ilmatorjunta-ammunnan.

On itsestään selvää, että passiiviset puolustuskeinot, vaikka itsessään hyödyllisiä ja välttämättömiä, eivät voi estää lentokoneiden toimintaa eivätkä ole tehokkaita lentohyökkäyksiä vastaan, kun sensijaan aktiivisilla puolustuskeinoilla on suhteellinen tehokkuus.

On myöskin perin tuttua, että väestön suojeleminen lentohyökkäyksiä vastaan on mitä tärkein kysymys, joka ei ainoastaan koske niitä, joiden on rauhan aikana ajateltava kansallista puolustusta, vaan antaa ajattelemista koko maalle ja varsinkin suurten keskusten asujämistolle.

Ei ole mahdollista kirjoituksessa, joka tahtoo kiinnittää huomiota vain todettuihin tosiseikkoihin, käsitellä ilmapuolustuskysymystä. Kosketellen ainoastaan Rooman ilmapuolustusharjoitusten ydinkohtaa ja jättäen sikseen ne seikat, jotka koskevat vain passiivisen puolustuksen harjoituksellista ja urheilullista puolta, harkitsemme vain sitä, mitä olisi voinut tapahtua, jos olisi ol-

lut kysymyksessä todellinen hyökkäys Roomaan. Ja tällöin otamme huomioon ainoastaan erään mahdollisen tapauksen: Rooman pommitamisen pienimmillä sytytyspommeilla, jommoiset oli keksitty jo sodan lopulla, yhden kilon painoisilla pikkupommeilla.

Jos 100 nykyään käytännössä olevista pommituskoneista olisi saapunut pääkaupungin kohdalle, olisivat nämä voineet kuljettua lähes 100 tonnia sytytyspommeja, jotka voivat kehittää 2,000-3,000 asteen kuumuuden ja sytyttää palamaan minkä tahansa palavan aineen. Ja jos oletamme tulokset mitä huonoimmiksi, nimittäin että suurin osa pommeista olisi mennyt tyhjiin, osumatta katoille, putoamalla aukeille paikoille, laskemme olevan jällellä tehokkaita osumia 10 prosenttia, s.o. 10000 osunaa yhden ainoan hyökkäyksen aikana. Ja vaikka olettaisi mahdottoman tapauksen, että 100 koneesta vain kymmenen onnistuu tunkeutumaan Rooman kaltaisen kaupungin keskuksien kohdalle, merkitsisi tämä tuhat vaarallista tulipaloa, jotka syttyisivät samaan aikaan ja tuottaisivat tuhoa, jota tuskin kykenee kuvittelemaan.

Jos ajatellaan että hyökkäyksiä voi olla yössä ja päivässä ainakin parikymmentä, niin suhteet lisääntyvät huomattavasti. Olemme myös tehneet laskelman hyvin pessimistiseksi, sillä on myönnettävä, että 90 % nykyisistä koneista voi päästä päämääräänsä missä olosuhteissa tahansa.

Näin ollen: paljonko tarvittaisiin palomiestöä ja Punaisen Ristin miehistöä? Ja mikä kaupunki voi hankkia itselleen niin suunnattomat varusteet?

Mutta muistakaamme, että hyökkäjäin käytettävissä olevat pommit ovat erilaatuisia: sytytyspommeja, räjähtäviä, myrkyllisillä kaasuilla täytettyjä. On myöskin pommeja, joiden toiminta viivästyy, jotka eivät räjähdä pudotessaan vaan tunnin, kahden, neljän tunnin, päivän tai useampien päästä, synnyttäen luonnollisesti suurta pelkoa ja pakoittaen asukkaat poistumaan paikoilta, joihin ne ovat pudonneet.

Jatkamatta sen pitemmälle ilmahyökkäyksen suurelle kaupungille tuottaman vaaran esittämistä, mainitsemme ainoastaan, että Napolissa viime sodan aikana ainoastaan 25 pommia tuotti 127

kuollutta ja vahingoittunutta ja 3 miljoonaa vahinkoa.

Sanokaamme heti, että mitä joku valtio voineekin uhrata ilmatorjunnan hyväksi, ei se koskaan uhraa tarpeeksi eikä koskaan turvaa itseään ilmavaaraa vastaan.

Ainoastaan repressaliot voivat herättää arvontoa, muut keinot voi vihollinen jättää huomiotta. Passiivinen puolustus on liian suhteellista teholtaan. Lasketaan, että lentokoneen pudotamiseksi tarvitaan kahdesta neljään tuhanteen laukaukseen, ja toisaalta parhaatkaan pikatykit, joiden kantavuus on kymmeneen-tuhanteen metriin saakka ja jotka maksavat kukin enemmän kuin yksi lentokone, eivät voi torjua ilmahyökkäystä, kun otetaan kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon. Nykyaikaisten lentokoneiden teknillinen kehitysaste ja ilmahyökkäyksen keuhkojen erillaisuus tekevät mahdottomaksi maasta tai lentokoneista tapahtuvalla tykistöammunnalla estää vihollisen lentokoneita saavuttamasta päämaaliaan. Monet Lontoon puolustuksen tutkimista tarkoittavat harjoitukset ovat kerta toisensa jälkeen osoittaneet, ettei lentohyökkäystä vastaan ole mitään tehtävissä."

Selitettyään, miten mahdotonta on ajatella sitäkään, että uudella rakennusmenetelmällä voitaisiin vähentää kaupunkien vaaranalaisuutta ilmahyökkäyksen tapahtuessa, kirjoittaja jatkaa:

"Entä sitten? Sitten on pidettävä mielessä Italiassa todettuja selkkoja.

Italian ilmavoimain viimeiset harjoitukset ovat osoittaneet että kaikki Italian kaupungit ovat avoimia ja ettei ole keinoja niiden puolustamiseksi muuten kuin ilmahyökkäyksellä. Tarvitaan suurta ilmalaivastoa, joka voi estää vastustajaa toteuttamasta hirvittävät aikeensa.

Kenraali Balbo selvittäessään edustajakamarissa tätä kysymystä lausui: Suuressa mittakaavassa tapahtuvaa ilmahyökkäystä vastaan merkitsevät, luonnon aiheuttamat vaikeudetkin huomioon ottaen, maasta tapahtuvat vanhan tai uuden tekniikan mukaiset puolustuskeinot vähän tai ei mitään. Taivasta voi puolustaa vain taivaalla .....Alpit ja Apenniinit merkitsevät vähän tai

ei mitään uudenaikaiselle ilmailuteknikalle, koska voi suorittaa peloittavimman hyökkäyksen huolimatta kaikista esteistä. Ainoastaan sotatarkoituksiin hyvin kehitetty ilma-armeija, joka toimii itsenäisesti ja varmasti, joka on varma itsestensä ja nerokkaasti johdettu, turvaa Italian taivaan vapauden, sen kaupunkien koskemattomuuden."

Siis: Rooman ilmapuolustusharjoitusten antama kokemus on Italiassa ilmaistu siten että "maan puolustamiseksi ilmahyökkäystä vastaan tarvitaan voimakasta ilmalaivastoa, muuta ilmapuolustuskeinoa ei ole." On kieltämätöntä, että ilmapuolustusharjoituksen tämän tuloksen näin voimella ja voimakkaalla esittämisellä on tarkoituksena vaikuttaa innoittavasti valmeuteen Italian ilmailuvoimain edelleen kehittämiseksi nykyiseltä korkealta tasoltaankin. Balbon edellä esitettyjä lauseita lukiessaan ei voi välttää ajattelemasta viime kuukausina kulkeneita, lähetysten ennen tiedoittamia huhuja, joiden mukaan ilmailuministerio lakkautettaisiin, samoin kuin meriministeriökin, ja koko puolustuslaitoksen administratiivinen johto keskitettäisiin yhdelle ainoalle virastolle. Aivan äskettäin on taas kerrottu, että Balbolle suunniteltaisiin korkeata paikkaa siirtomaiden hallinnossa. On mahdotonta tietää, miten perusteltuja nämä itsepäiset huhut lopultakin ovat, mutta ne johtuvat mieleen lukiessa Balbon sanoja, joissa hän alleviivaa "itsenäisesti toimivan", "itsestään varman" ja "nerokkaasti (genialmente) johdetun" ilma-armeijan välttämättömyyttä maan ilmapuolustukselle.

Roomassa, joulukuun 8 päivänä 1932.

Atti:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: ..... 5.

OSASTO: ..... C 10.

ASIA: .....

Roomassa olevan lähetystön rap. no 18.

Ministeri Artti.

15/12-32.

Roomassa, joulukuun 15 päivänä 1932.

N:o 1034.

25	164	Sal	32
27/12-32	-		1
5.	810.		

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra
M i n i s t e r i , Suomen Roomassa olevan lähetystön ra-
portti N:o 18, jonka otsikkona on:

Italia ja Jugoslavia.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i , erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

S. M. Anttila

K. Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

H e l s i n k i .

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 18.

R o o m a s s a 15 p:nä joulukuuta 19 32.

25	164	Sal	32
27/12-32	-	-	-
5.	C10.		

Asia: Italia ja Jugoslavia.

Italian ja Adrianmeren takaisen naapurin Jugoslavian suhteet ovat kauan aikaa olleet tunnetusti epäystävälliset, jopa kireät. Jugoslavian Italian hallituksen luokse valtuutetun lähettilään asunto ja lähetystö samoin kuin paavin luokse valtuutetun lähettiläänkin ovat Rooman parhaiten vartioituja lähetystöjä. Vaikka useimpien muidenkin lähetystöjen edustalla tavallisesti oleskelee karabineerivartiosto, ovat ne juuri niiden kahden lähetystön luona erikoisen silmiinpistävät, ehkä lukuunottamatta Ranskan ja Neuvostoliiton lähetystöjä. On myöskin silloin tällöin sattunut nuorison mielenosoitusyrityksiä niiden luona, vaikka jännityspäiviksi vielä lisätyt vartiostot ovat ehkäisseet, niin ettei mitään julkista häväistystä ole sattunut. Jugoslavian läkäläinen lähettiläs ei myöskään milloinkaan salaa vaikeuksiaan, vaikka hän onkin ivallisesti huomautanut niiden huomattavasti helpottuvan sen kautta, että hänen maansa sanomalehdet ovat kiellettyjä Italiassa ja Italian lehdet heillä.

Italian balkaninpolitiikka ei myöskään ole ollut omiaan vähentämään hermostuneisuutta Jugoslaviassa. Italian ystävyysuh-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. .... lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin.
 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

teet Bulgariaan ja se innokas pyrkimys lähentymiseen, joka varsinkin viime kuukausina on ollut havaittavissa Italian ja Itävallan sekä Unkarin välillä, ei ole voinut olla vaikuttamatta eräänlaisena puristuksena Jugoslaviassa. Italian lehtien kirjoittelut ja tiedot naapurimaasta ovat myöskin aina olleet mitä epäystävällisimmin väritettyjä. Aivan ilmeisesti eri tavalla kohdellaan Jugoslaviaa kuin sen liittolaista Ranskaa. Viimemainittuun nähden on kaiken katkeruuden ohella sentään havaittavissa hillintää ja pyrkimystä tasapuolisuuteen, mutta Jugoslavian suhteen ei mitään hienotunteisuutta oteta huomioon. Italialainen käsittää Jugoslavian aivan erikoisessa määrässä Ranskan vasalliksi ja aseeksi. Tästä kaikesta huolimatta ei virallinen Italia kuitenkaan ole antanut epäsovun julkisesti ilmetä, onpa päinvastoin yritetty kehittää niitä kaupallisia suhteita, jotka naapurien kesken tietysti ovat suuret ja tärkeät kummallekin. Kuitenkin on viime aikoina voitu havaita pyrkimystä suosimaan ystävämaita Jugoslavian kustannuksella, esim. salassa pidetyn, mutta silti uskottavalta näyttävän, Gombosin Roomanmatkan aikana periaatteessa sovitun järjestelmän kautta, jolla positivistisesti pyritään suosimaan ja edistämään Unkarin teuraskarjannmyyntiä Italiaan Jugoslaviasta tapahtuvaa samanlaista tuontia vaikeuttaen.

Viime päivinä on virallinenkin Italia ollut pakoitettu osoittamaan mieltään Jugoslavialle. Aiheena ovat olleet tunnetut Jugoslaviassa sattuneet mielenosoitukset Italiaa vastaan, jotka ovat kohdistuneet siellä asuviin italialaisiin ja varsinkin vandalistisina eräisiin taideteoksiin. Näillä taideteoksilla, muinaisen Venetsian vallan muistomerkeillä, ei kyllä ole välitöntä traditsioarvoa nykyiselle yhdistetylle Italialle, mutta tunnettuahan on, että nykyinen Italia hyppää yli maansa historian monen vuosisadan ja pitää itseään suorassa polvessa muinaisen Rooman perillisenä, Toisaalta on myöskin tunnustettava, että serbialaiset mielenosoittajatkin puolestaan ovat kohdista-

neet viimmansa noihin taideteeksiin ja historiallisiin muistomerkkeihin italialaisuuden symboleina, sillä muutenhan ne eivät olisi voineet joutua italialaisvihan kohteeksi.

Jugoslavalainen "leijonanmetsästys", Venetsian leijonain tuhoaminen on kyllä jo monivuotinen kultuuri-ilmiö, sillä se hän alkoi Sebenicossa jo viitisen vuotta sitten, jatkui Vegliassa ja Arbessa. Se jatkui, "koska Belgrad sitä aina salli, ellei suorastaan kiihoittanutkin", niinkuin senaatin väläkysymyskeskustelussa eilen lausuttiin, kunnes Traussa, pienessä dalmatialaisessa kaupungissa äskettäin dynamiitillä tuhottiin useita Venetsian leijonaa esittäviä taideteoksia. Nämä viimeiset teot saivat italialaisen veren kuohahtamaan.

Kiihtymys on täällä ilmennyt niin suurena, että jotkut ulkomaalaiset lähettiläät, etenkin Pikku-ententeen kuuluvien maiden, ovat osoittautuneet levottomiksi, jopa alkaneet muistuttaa mieliin, miten vähästä Europan rauha on aina riippunut, miten jännityksen hetkellä tarvitaan vain joku erikoisen räikeä attentiontaatti, kun rauha jo voi rikkoutua. Tämä levottomuus on, mitä Italiaan tulee, toistaiseksi ollut liioiteltua. Selvimmin tämä kävi ilmi eilisessä senaatin keskustelussa niiden väläkysymysten johdosta, jotka siellä oli Italiaa vastaan kohdistettujen jugoslavalalaisten mielenosoitusten johdosta tehty. Mussolinin vastaus väläkysyjille oli siksi tyyni, ettei siitä ranskalaisten mielialojen kiihkeimmänkään tulkitsijan, joiden ei aina tarvitse olla ranskalaisia, luulisi voivan löytää sapelinkalistelua.

Väläkysyjäin puolesta puhui aluksi senaattori Corradio Ricci, joka luetteli Jugoslaviassa tapahtuneita italialaisia loukkaavia mielenosoituksia ja arvostellessaan niitä asettui niinsanoakseni historialliselle kannalle - niinkuin tunnetulta taidehistorian tutkijalta voi odottaa - puhuen vandalismista, joka kohdistaa vihansa historiallisiin muistomerkkeihin, ja sivistyneiden kansain velvollisuudesta suojella menneiden aikakausien muistomerkkejä. Hyökkäyksiä Ranskaa vastaan ei puheessa ollut, ellei tahdo sellaiseksi tulkita lausetta, jossa hän sanoi eräs-

tä mielenosoitusta paheksutun Ranskassakin. Tässä puheessa ansaitsi ehkä enemmän huomiota ero, minkä hän teki serbialaisten ja kroaattien välillä. Viimemainitut ymmärtävät paremmin latina-laista sielua, kunnioittavat historiaa enemmän, eivät antaudu vandalismiin, ja nytkin varmaan valittavat, mitä tapahtunut on. "Dalmatialaisia kiviä vastaan tehdyn hyökkäyksen syy on siis serbialaisilla". Tämän saman näkökannan, joka hieman liian selvästi pyrkii alleviivaamaan, ehkäpä kiihoittamaankin, Jugoslavian kuningaskunnan sisäistä dualismia, omaksui myöskin pääministeri vastauksessaan, niinkuin tulemme näkemään.

Ottaen huomioon, että niin usein on väitetty Mussolinin puheissaan lausuneen sellaista, mitä niissä ei ole ollut, pidän sopivana kääntää tähän hänen puheensa jokseenkin kokonaisuudessaan.

"Herrat senaattorit. Senaattori Corradio Riccin sanat ovat, luulen, tulkinneet, mitä meidän sydämässämme liikkuu. Kaikkea, mitä on tapahtunut Traïssa, Vegliassa ja muissa Jugoslavian paikoissa, on pidettävänä paljastavana todistuksena mielentilasta, joka yhä ilmituo, eri tavoin mutta itsepäisesti, vihamielisyytensä Italiaa kohtaan.

Traïssa on hävitetty Serenissiman (s.o. Venetsian) leijonat, ja tämä vandalismi on herättänyt inhoa kaikissa sivistysmaissa; Vegliassa on tehty väkivaltaa, kuolettavaakin, italialaisia vastaan; useissa muissa Jugoslavian seuduissa on harjoitettu väkivaltaa italialaisia kohtaan. - -

Tämä kaikki ei aiheudu yksilöiden tai ryhmien vastuuttomista mielijohteista vaan on tarkan ohjelman mukaista. Mistä ovat siis löydettävissä noiden tapahtumien vastuunalaiset järjestäjät, taistelun toimeenpanijat?

Vahvistan, mitä senaattori Ricci on lausunut, että Kroatsian intellektualit ovat julkisesti paheksuneet Traïssa toimeenpantuja hävityksiä. Sodankaan aikana kroatsialaiset eivät milloinkaan koskeneet Venetsian leijoniin eikä muihin Rooman perin-

töä oleviin muistomerkkeihin.

Neljän vuosisadan aikana Venetsia puolusti ja sivistä Dalmatsiaa, ja kun 18:n vuosisadan lopulla Serenissima oli päättänyt suurenmoisen historiansa, niin Dalmatsian asukkaat säilyttivät suurimpien alttariensa alla San Marcon kunniakkaita lippuja.

Tahdon olettaa, että mitä Jugoslaviassa on sellaisia, jotka ovat omaksuneet länsimaisen sivistyksen, he ovat kärsineet vandaalisen raivon vuoksi, rikoksen vuoksi, joka on tehty sen roomalaisen ja venetsialaisen sivistyksen muistomerkkejä vastaan, jota dalmatsialainen Tommaseo on ylistänyt kuolemattomilla sivuillaan.

Todelliset vastuunalaiset ovat löydettävissä eräistä aineksista, jotka johtavat naapurivaltion hallitsevaa poliittikoluokkaa ja joille vihan ja solvausten politiikka Italiaa vastaan on keinona, kun yritetään aikaansaada eräänlaista yhteenkuuluvaisuutta kotimaassa ja kääntää pois ulkomaiden huomio.

Mutta yhtä raskas vastuunalaisuus kohtaa eräitä muita aineksia, joita nimitän europalaisiksi, jotka turhaan yrittävät horjuttaa kylmäverisyyttämme, niin useissa ja ankarissa koetuksissa luji tetta, virittämällä suuriäänisen lehtitaistelun, jossa oletettujen lähtökohtain groteskisuus täydelleen vastaa johtopäätösten tyhmyyttä.

Eilispäivältä on erään suuren ulkomaalaisen lehden julkaisema uutinen, jossa vielä kerran tiedoitetaan Italian hyökkäysaikeista Jugoslaviaa vastaan, vieläpä ilmoitetaan päivämääräkin.

Kaikki tämä osoittaa hämääriä tarkoituksia; kaikkea tätä järjestetään niiden väärin pasifistien naamion alla, jotka aina olen paljastanut rauhan todellisiksi vihollisiksi.

Tapaukset, jotka ovat kärjistyneet Traan hävityksiin ja Veglian verityöhön, ovat aiheuttaneet diplomaattisia vastalauseita Belgradissa olevan ministerimme kautta. Mutta virallisten vastalauseitten ohella fascistisen nuorison suuttumuksen purkauksella, koko Italian kansan kiihtymyksellä ja lopuksi tämän korkean ko-

kouksen sanalla on syvä merkityksensä, johon Europan huomio kiinnitetään.

Traan leijonat on hävitetty, mutta niistäpä juuri on, hävitettyinä, tullut enemmän kuin koskaan ennen elävä symboli ja varma todistaja. Ainoastaan takapajulle jääneet ja sivistymättömät ihmiset voivat kuvitella, että tuhoamalla kiviä voidaan aida historiaa."

- Olin läsnä näitä Mussolinin sanoja kuulemassa. Hän luki puheen paperista tahtoen silläkin osoittaa, ettei jätä mitään hetkellisen mielijohteen varaan. Odottamattoman kiihkottomasti hän myöskin sen esitti. Puheen aikana ja tietysti sen jälkeen olivat tietysti kuulijain mielenosoitukset vilkkaat, sillä kokous puhemiehestä alkaen ja lehtereitä myöten taputti voimakkaasti käsiään. Erään senaattorin ehdotuksesta istunto Mussolinin puheen jälkeen keskeytettiin "osoitukseksi yhteistunnosta Dalmatsian italialaisten kanssa".

Mussolinin puheessa on eräs kiintoisa kohta, nimittäin se, jossa hän mainitsee ulkomaalaisissa lehdissä levitetyt huhut Italian hyökkäysaikeista. Tämä tarkoittaa tunnetun englantilaisen lehtimiehen Wickham Steedin julkaisemia uutisia, joissa hän väitti, että Roomassa pidetyn n.s. Volta-kokouksen aikana on kypsytetty suurpoliittinen suunnitelma järjestää Itävallan ja Unkarin aluekysymys etupäässä Jugoslavian kustannuksella. Wickham Steedin väitteet, joille mainittu kokous - kieltämättä tahallisesti järjestetty siten, että sen, Italian Akatemian kutsumain osanottajain enemmistö oli fascistiystävällistä - antoi ulkonaisen todennäköisyyden, on Italian lehdistö mitä jyrkimmin ja kiihkeimmin peruuttanut. Mitä perusteita Steedillä lieneekin ollut väitteilleen, ne eivät missään tapauksessa ole sopusoinnussa fascistihallituksen viimeaikaisen yleispolitiikan kanssa eivätkä myöskään sen toiseikan kanssa, että Italia ennen kaikkea nykyisin tarvitsee rauhaa. Italian usein osoittama ystävyys Unkaria ja Itävaltaa kohtaan ei sinään riitä todistamaan hyökkäysaikeitten olemassa

olosta, vielä vähemmin niiden käytännöllisestä suunnittelemisesta lähitulevaisuutta varten.

Joka tapauksessa on Jugoslavian ja Italian välinen jännitys valitettava jopa vaarallinen tosiseikka. Se olisi kuitenkin paljon vaarallisempi, ellei olisi Mussolinia italialaisten helposti kuohahtelevaa mieltä hillitsemässä, pitämässä aisoissa kiihkoa, joka muuten helposti voi itsetietoisuudessaan unohtaa tosiseikat. Luulen, että Mussolinin henkilö tässäkin on melkoisessa määrässä Europan rauhan takeena.

Roomassa, joulukuun 15 päivänä 1932.

Atti.